

YÖN

HAFTALIK GAZETE

CELAL BAYAR'IN ATATÜRKÇÜLÜĞÜ

OKUYUCUDAN YÖNE

TIP TARTIŞMALARI

T.I.P. Ankara İl Gençlik Kolu Başkanının T.I.P. tartışmalarıyla ilgili yazısını, «mesele tartışılmasını» demekle yetindiği için okuyucu sayfamızda yayınlıyoruz. Arkadaşımıza göre, T.I.P., «Bir takım sorumsuz kişiler, yüzde bilmesiz kaçık sözde sosyalistlerin tenkit edeceği bir öğüt değildir.» Tartışma açılırsa, YON, «Sosyalist hareketi baltalayıcı, oportünist, tutucu yazıların meydanı» hâline gelir. Tartışmadan vazgeçilmelidir.

Tenkid iyidir ama...

YON Dergisinin açmak istediği Türkiye İşçi Partisi ile ilgili bir tartışma hiç şüphesiz ilgi ile karşılanacaktır. Yalnız bu tartışmayı başlatmak için bundan evvel ki sayıda YON'de çıkan Sayın Doğan Avcıoğlu'nun yazısı bu tartışmanın arkasında yanlış yorumlara yol açacak meseleler bırakmaktadır. Şunu hemen söyleyeyim

ki Doğan Avcıoğlu'nun özellikle sosyalizmin uygulama alanındaki görüşlerine katılmıyorum. Çünkü partimiz program ve tüzüğünde bu uygulamaları hangi şartlar altında nasıl yapacağını yurdumuzun gerçekleri açısından gayet açık olarak ortaya koymuştur. Bu meselelerde gerekirse partimiz yetkilileri Sayın Avcıoğlu'nun görüşlerini cevaplandırır.

Ben partinin bir gençlik kolu üyesi olarak partimizin «gençlik» durumunu açıklamayı uygun buldum. Türkiye İşçi Partisi kuruluşu Sayın Mehmet Ali Aybar ve arkadaşlarının partiyeye katılmasından hemen sonra partimize gençlik tarafından büyük bir akınım başladığı bir gerçektir. «Bağımsızlık ve millileştirme» den bahseden sahte ilerici kuruluşlardan koparak gelen gençlerle yeni yetişen gençler, Türkiye İşçi Partisi'nin bu konularda ki samimiyetine inandıklarından ve sosyalizmin mücadelecisi, devrimci niteliğinden partimize girmişler, saflarımızda mücadele etmişlerdir. Ve bugün bu gençler Türkiye İşçi Partisi'nin Türkiye'yi ilerletme ve yüzde yüz bağımsız bir ülke haline getireceğinin teminatlarıdır. Durum böyle iken Sayın Avcıoğlu'nun partimizin gençliğe sırf bir «sınıf» kabul etmediği için önem vermediği iddiası daha şim

şartlar gözönüne alınarak tenkitler yapılmasında, gerçekçi çözümler yolları gösterilmesinde yarar vardır. Hiç kimsenin Türkiye İşçi Partisi tenkit edilemez gibi saçma bir fikir ileri sürmemektedir. Türkiye İşçi Partisi sosyalist hareketin bir tabusu değildir ama birtakım sorumsuz kişilerin, yüzde bilmesiz sözde sosyalistlerin süzülmesi fikir yürüteceği tenkit edeceği bir örgüt de değildir. Bu bakımdan bugün gerçekçen uyanık, ilerici, devrimci bir okuyucu kitlesine sahip YON'un sütunlarını «Türkiye İşçi Partisi» ni dolayısı ile yurdumuzda hakikaten güçlü bir gelişme gösteren sosyalist hareketi baltalayıcı, oportünist, tutucu yazıların» meydanı haline getirmemesinde fayda görmekteyim.

ATILLA SARP
(TIP Ankara İl Gençlik Kolu Başkanı)

YON'un Notu:
İzmirdeki Parti Genel Kongresinde TIP Gençlik Kolu, gençlik kolu olarak parti kademelerinde temsil edilmeyi istemiş, bu talep reddolunmuştur. Temsil için kanunî hiç bir engel yoktur. Nitekim CHP, parti kademelerinde gençlik kollarına önemli bir yer vermektedir.

TARTIŞMANIN BASINDAKİ YANKILARI

Sosyalist aksiyonun geleceği konusunda YON'un açmayı denediği tartışma, Türkiye'nin en büyük ciddi gazeteleri tarafından ilgiyle karşılandı. Akşam gazetesi, «Sol kanatta otokritik» adlı başyazısıyla, böyle bir tartışmanın zorunluluğunu belirtti:

AKŞAM

Sosyalist YON Dergisi, Türkiye'nin tek sosyalist partisi olduğu halde, son seçimlerde büyük başarı sağlayamayan T.I.P.'nin durumu hakkında polemik açmıştır...

Türk sosyalist hareketini Parlâmentoda tek başına temsil eden T.I.P.'nin yöneticileri de, kendileri gibi düşünmeyenleri suçlayacak yerde, partinin başarısızlık nedenleri üzerinde açılan polemikçi iyi niyetle karşılamak, bundan en geniş şekilde yararlanmak imkânlarını aramalıdır. Bir çok meselede T.I.P. yöneticileri gibi düşünmeyen, fakat tek sosyalist parti olduğu için seçimlerde T.I.P.'i desteklemiş olan binlerce sosyalistin de bu partiyi eleştirmeye hakkı vardır.

Cumhuriyet'te ise Evet Güresin «Yeni bir dönem» başlıklı yazısında, «tesanüt» adı altında tartışmalardan kaçınmak isteyenlerden «tutucular» diye söz ediyor ve tartışmanın yararlı olacağını belirtiyor:

CUMHURİYET

C.H.P. içinde fikir ayrılıklarına ya da fıkırlılığa fikirsizliğe dayanan tartışmalar süregelirken, sol cenahta da metod ve görüş ayrılıkları belirliyor. Partilerin, kanallarının içindeki bu çatışmaları tutucular, bölücü ve dolayısıyla tehlikeli saymaktadırlar.

Tutucular diyorlar; burada sözü edilenler sağ kanatta yer alan ve statükoyu muhafaza çabasında birleşenler değildir. C.H.P. içinde sol düşüncede olsun sağda olsun fikirli takımında olsun tesanütü sürdürebilmek amacıyla tutucular kadar dayanışmada kalmak isteyenler tutucudurlar. TIP. ve T.I.P. dışındaki sol cenahta da «kol kırılır yen içinde» düsturunu benimseyenler de yine tutucu, statükocu olarak tanımlanmak gerekir. İşte son tartışmalarda düşünce yok ayrılığı yanında, bu anlayışta ayrılıklar da kamu oyunun önüne seriliyor.

Çekişmelerin sadece CHP.de ya da sol cenah arasında sürüyor gibi görünmesi aslında Senato seçimlerinde alınan sonuçla ilgili. Seçimlerde AP'nin oylarını yüzde 4 oranında arttırması, buna karşılık CHP'nin aynı tempoyu muhafaza etmesi, TIP'in göze çarpar ilerleme kaydedememesi, gerek C.H.P.'de gerekse sol uca başarısızlık nedenlerinin önce daha ayrıntılı düşünülmesine, ardından tartışılmasına vesile verdi. Aslında bu nedenler seçimlerden önce bilinmiyor değildi. Şu var ki ortaya dökülüyor. Daha çok özel toplantılarda ve gruplaşmalar arasında köklere inmeden tartışılıyor. Haziran seçimlerinin sonuçları ise tahminlere dayanan tereddütleri silmiş mesele-

lerin açıkça ortaya konulmasına imkân hazırlamıştır...

Mesela CHP, dekî son çekişme, partinin dumanlı tutumuna epeyce açıklık vermiştir. Ortaya konulanlar henüz isteklerdir. Ama bu istekler elastik statü ve tutumun yaygınlaştırdığı siyasi şirket esprisinden ve sadece seçim kazanmak amacından çok başkadır.

Daha soldakilerin içine girdikleri çalkalanmalar ve görüş ayrılıklarının aynı şekilde meseleleri pratik ve pragmatist yöne doğru aktardığı tartışmalarda yavaş yavaş çözüm yollarının arandığı da bir gerçek. Tartışmalar yakın günlerde daha da artabilir belki. Önemli değil. Önemli olan hayalçilikten kurtulup gerçeğe inebilmek, topluma belenmiş lafları aktarmak yerine tercih edeceği yolları en incesine kadar göstermektir. Başka ülkeler bunu yıllarca, asırlarca önce yaptılar. Biz ise yeni, henüz basamaktaız ve bu yüzden ki onlara tabii gelen tartışmalar, bize bölücü ve parçalayıcı görünüyor.

Milliyet'te de Refik Erduran «İki yol» başlıklı yazısında, konunun tartışılmasına girerek şunları yazmaktadır:

MİLLİYET

Teknik terminoloji ve yaygaracı bir üslupla piyasaya döktülen toplumcu sloganlar, o yola zaten inanmış aydınların dışında pek az müştəri bulabilmekte, kervana katılabilecek birçok unsurları da ürkütmektedir.

Memleketin bugünkü şartlar içinde ilk meselesi, rejimin toplumsuluk derecesi de değildir zaten. İlk meselemiz, Türkiye'nin yabancı güçlerin çekişme alanı olmaktan çıkarılması, tam bağımsızlığa kavuşturulmasıdır.

Bağımsızlığımıza gölge düşüren durumlar, dan hoşnut bulunmayan vatandaşlarımızın toplum içindeki yelpazesi en cahil, fakat haysiyetine düşkün köylüden en statükocu fakat hesabını bilir imalâteçiyi kadar geniş bir kesiti kapsamaktadır.

Bütün bu unsurların doğru ölçülerle çizilmiş bir program çerçevesinde birleşmeleri mümkündür ve yitiriyoruz gereklidir. Çünkü Türkiye tam bağımsızlığa kavuşturulmadıkça, yurt içinde su veya bu yönde yol alınabilse bile çimtili dış etkilerle ters yüz edilip, daha da geri gidilmesi her zaman mümkündür.

Son günlerde bu temel gerçeğin gititkçe anlaşılmağa ve anlatılmağa başladığını gösteren belirtilerin artmasına seviniyoruz. Doğan Avcıoğlu'nun son «Yön»dekî başyazısı ve Bülent Ecevit'in gruptaki konuşması doğru yolu gösteren birleştirici uyarılardır.

Herseyden önce aydınların kendi aralarında hiç değilse bu noktada elele vermeleri gerekir. Ama bu kolay değildir Türkiye'de, Çünkü insanların kişisel duyguların üstüne çıkabilmelerine, çaldımdan çok ölçülü ve gerçekçi düşünceye içtenlikle yönelebilmelerine bağlıdır.

Yazık ki yurdumuzda en az rastlanan tutum da o.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

**BASIN
İLAN KURUMU**

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük:
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No: 1
İstanbul

Telefon: 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi: BASINKURUMU

BASIN — 15495

PAPİRÜS

1 Temmuzda çıkacak ikinci sayıda:

Asım Bezirci'nin Ataç, Cemal Süreyya'nın Nâzım Hikmet, Muzafer İzci'nin Roman üstüne incelemeleri; Pablo Neruda'nın, Seyfettin Başçılar'ın, İsmet Özel'in şiirleri; R. Tomris'in, Ahmet Köksal'ın, S. Kampak'ın eleştirileri; çocukluğundan bu yana fotoğraflarıyla Edip Cansever bölümü;

ayrıca
SAĞCILARIN ÇIKMAZI
ve
PAPİRÜS BİR GAZETECİYİ İNCELİYOR: BEDİİ FAİK
Yöneten: Cemal Süreyya

P.K. 627 Karaköy - İstanbul
Fiyatı 2,5 lira, yıllık abone bedeli 24 lira

YÖN — 166

HAFTALIK GAZETE
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu
- Mümtaz Soysoy - Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık
T. A. Ş.

Yazı İşleri: Sümer Sokak No: 16/8, Yenigöller - ANKARA
Telefon: 170589 - İstanbul Bürosu (Satış İlan ve Abone İşleri): Mollafeneri Sokak No 32, Cağaloğlu - İstanbul
Telefon: 229570 - Posta Kültürü: 512 İSTANBUL

Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.- T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.- T.L. dış Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti koda ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

25.- T.L.'dir. Sürekli Sebet altında satılmı çıkacak ilân ve reklâmırları kitap ilânları için özel indirimler yapılır ilân ve reklâmırların yayımlanmasından ötürü ücretli sorumluluk yüklenilmez.

YÖN, 1 TEMMUZ 1966

TÜRKİYE'NİN ÖTESİNDE...

Yarı sömürge bir durumu sürdürmenin gerekçesi olarak kullanılan kör bir antikomünizmin ve mezhep kavgalarının içinde Türkiye bocalarken, Batıda bir şeyler kıpırdamaya başlamıştır. L'Express dergisinin Amerika'ya yakın başyazarı, General de Gaulle'ün Moskova ziyaretini, «Dünyanın iki büyük başkentine, bir dönemin sona erdiğini, yeni bir döneme girildiğini belirten işaret» olarak selâmlamıştır. General de Gaulle de, Sovyet Başbakanına gezinin önemini şöyle anlatmıştır: «Ülkenize yapmak şerefine eriştiğim bu geziye verilen önemi, siz de biliyorsunuz. Sovyetler Birliği ve Fransa da bilmektedir. Avrupamız bilmektedir. Dünya bilmektedir.

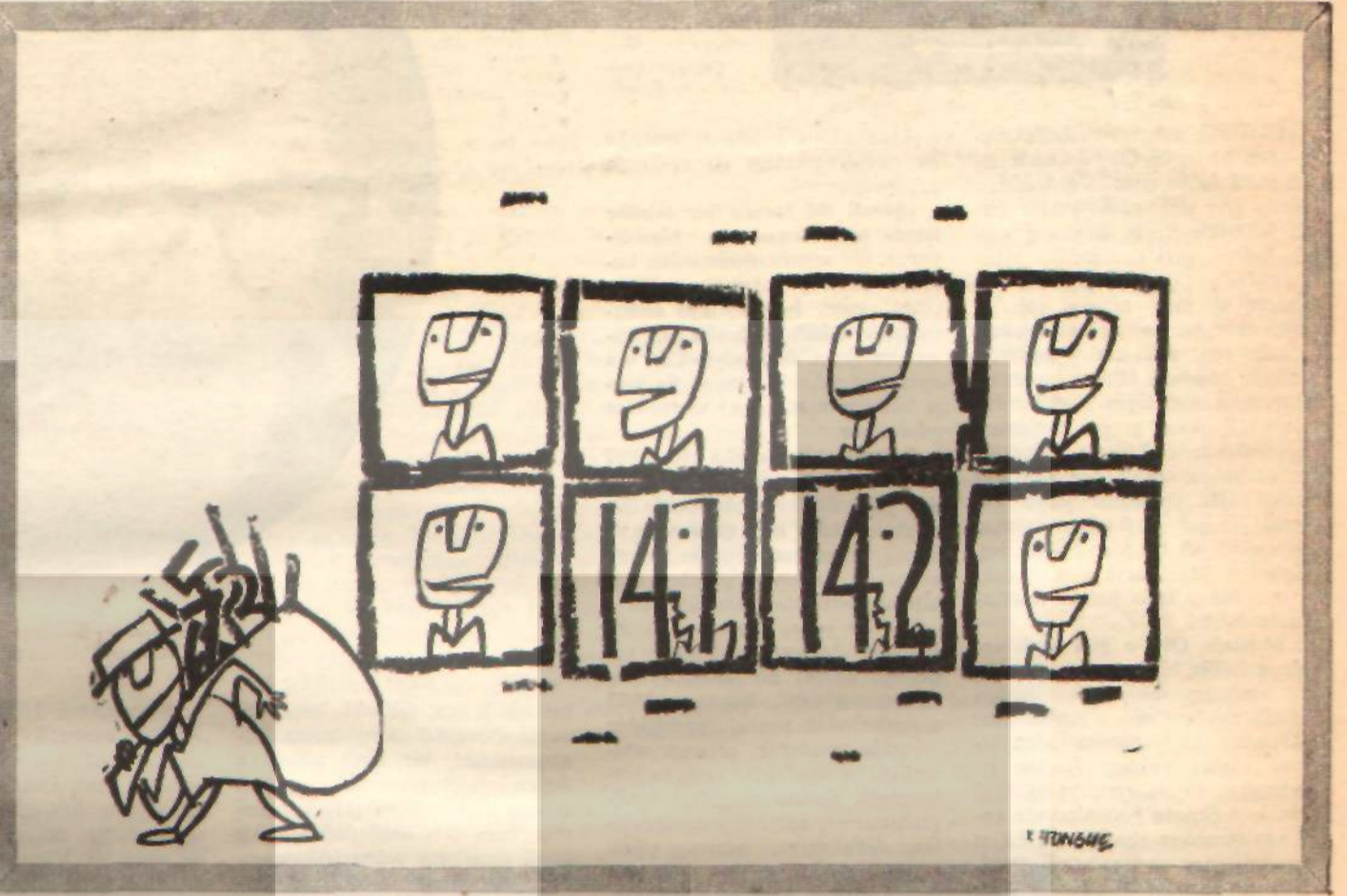
General, Moskova'da, Sovyetler Birliğine «müreffeh, kudretli ve barış arzuları ile dolu» ülke diye övgüler düzmekte, «Rusya ve Fransa'nın dünya barışı için birleşmesi»nden söz etmektedir. Şimdi iki ülkenin gelecekte devamlı istişarelerde bulunması kararlaştırılmıştır. Kremlin ve Elyse'e Sarayı arasında bir «kırmızı hat» kurulması söz konusudur.

Atlantik İttifakının askeri örgütünden çekilme kararı alan Fransa, «Avrupa, Avrupalıdır» tezini savunmakta, Amerika'nın dışında, Avrupa sorunlarını çözmeye yollarını araştırmaktadır.

Generalin Avrupasında, iki devletin hegemonyasına da yer yoktur. Bir hegemonyadan kurtulmanın, ötekine düşmek demek olmadığını General, yeni dostlarına şu sözlerle belirtmiştir: «Sovyetler Birliğinin varlığının, Amerikan hegemonyaya eğilimlerine karşı denge sağlamasından şikâyetçi değiliz. Ama Amerika'nın varlığının, Sovyet hegemonyaya eğilimlerini dengelemesinden de şikâyetçi değiliz.»

İki ülke, Soğuk Harbin sona erdirilmesi, Almanyanın harp sonrası fiili hudutlarını tanıması ve onun nükleer silâhlardan yoksun bırakılması gibi konularda görüş birliği hâlinindedir. Şimdi daha öteye giderek, Avrupada bir çözüm yolu bulma çabasıdadırlar. «Bağımsız bir Avrupa» görüşü, artık tamamen boş bir hayâl değildir. Son derece ihtiyatlı bir muhafazakâr fikir adamı olan Raymond Aron, de Gaulle'ün gezisinden çok önce kaleme aldığı «Polisantirizm» adlı bir incelemesinde, bu gerçeği şöyle ifade etmektedir: «Generalin Atlantik'ten Ural'a kadar Avrupa sloganı, bugün gerçek bir aktüalite kazanmıyor mu? Halbuki bir kaç yıl önce bu görüş filozofik spekülasyon ya da tarihî kehanet alanında kalmaktaydı.»

Şüphesiz bu, uzun vâdeli ve sayısız engellerle dolu bir iştir. Sovyet ve Amerikan askerlerinin Avrupadan çekilmesi, Almanya'nın birleştirilmesi çok çetin müzakereleri gerektirecektir. Bunun için, en azından Batı Almanya'nın, Washington'un dümen suyundan koparak «Avrupa, Avrupalıdır» tezini benimsemesi gereklidir. Halbuki Bonn Hükümetinin gözü, ekonomik çıkar çatışmalarının artmasına rağmen, şimdilik Washington'a çevriktir. Ama Almanya'da da bir takım tabu'lar yıkılmaya

başlamıştır: Antikomünizmin şampiyonu ihtiyar kurt Adenauer, Sovyetler Birliğini «Barış aşığı» ilân etmiştir. Muhalefetteki Sosyal Demokratlar, önümüzdeki günlerde, Doğu Almanyanın komünist parti liderleri ile televizyonda açık tartışmalara hazırlanmaktadır. Erhard'ın partisinin ikinci adamı Barzel, Almanya'nın birleştirilmesine karşılık, Sovyetler Birliğine, Almanya'da asker bulundurma hakkının verilmesini, Komünist Partisi faaliyetinin Doğu Almanya'da serbest bırakılmasını ve Sovyet kalkınmasına Almanya'nın katkıda bulunmasını ileri sürmüştür. Amanya'da, de Gaulle tipi bir politikadan yana olanların sesleri de gittikçe yükselmektedir. Amerika'dan çok Amerikacı bir ülkede bile, artık birşeylerin kıpırdamaya başladığı muhakkaktır.

Fransa'nın Amerikancı sol muhalefesinde de yeni bir uyanış görülmektedir. Sol muhalefetin lideri Mitterand, NATO'nun demode olduğunu açıklamıştır. NATO ve Varşova Paktları arasında saldırmazlık paktı imzalanmasını isteyen Sosyalist Partisi lideri Guy Mollet, «Avrupa plânlaması» ve «Sosyalist Avrupa»dan söz etmektedir. Dev Amerikan tröstlerinin egemenliği altındaki kapitalist bir Altılar Avrupası yerine, bu egemenliğe karşı büyük bir Avrupa fikri güç kazanmaktadır. Yakın zamanlara kadar tecrid edilen Komünist Partisi, sol cephenin önemli bir kanadı hâline gelme yolundadır.

Öte yandan, Doğu Avrupa ülkelerinde de, 1956 yılında başlayan ve gittikçe belirlenen bir bağımsızlığa yöneliş vardır. Bu ülkeler, Batı ile olan ekonomik, kültürel ve hattâ diplomatik ilişkilerini serbestçe yürütmektedirler. Doğunun Ortak Pazarını teşkil eden Comecon, milliyetçi eğilimler yüzünden hemen hemen iş-

lemez hâle gelmiştir. Bu yolda en önde giden Romanya, askeri paktların feshedilmesinden ve yabancı üslerin kaldırılmasından yana olduğunu ısrarla belirtmektedir. Yugoslavya, tarafların yarı yolda buluşmaları suretiyle, NATO ve Varşova Paktlarının kaldırılması fikrinin şampiyonluğunu yapmaktadır.

Bütün bunlar iki katı bloka bölünmüş «Harp Sonrası» Avrupasının ve Soğuk Harbin, çok gerilerde kaldığının belirtileridir. Şüphesiz, gerek Amerika, gerekse Sovyetler Birliği, saflarını bir disiplin altında tutma çarelerini araştırmaktadırlar. Washington, Generalin Avrupa'da Amerikan nüfuzunu kırmaya yönelmiş teşebbüslerine şiddetle karşıdır. Sovyetler Birliği, Romanya'nın sert çıkışlarını frenlemeye çalışmaktadır. Gerek Moskova, gerek Paris, Almanya'yı belki de daha fazla Washington'un kucağına atacak acele davranışlardan dikkatle kaçınmak zorundadır. Ama Soğuk Harbin bölgede iflâs ettiğini gösteren Avrupa'daki bu gelişmeleri, Washington da, Moskova da gözönünde tutma durumundadır. Nitekim son NATO konseyi toplantısında, üyelerin Varşova Paktı üyeleri ile diledikleri gibi temas geçmeleri kararlaştırılmıştır. Amerikan Senatosunun iki önemli komisyonu, NATO ittifakını gözden geçirmeye ve ABD'nin Avrupa politikasını incelemeye kurulmuştur. Amerika'nın dış politika alanındaki nüfuzlu kişilerinden Mc George Bundy, komisyonda Batı Almanya'nın, Polonya ve Çekoslovakya hudutlarını tanımasını, nükleer silâhlara sahip olma heveslerinden vazgeçmesini ve

Doğu Avrupa ülkeleri ile diplomatik ilişkiler kurmasını istemiştir.

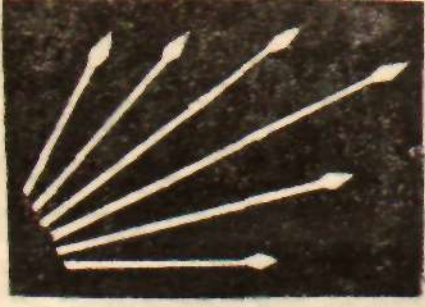
Avrupa, artık «Harp Sonrası» Avrupası değildir. Bloklar, bir hayli yumuşamıştır. Ne Washington, ne de Moskova, saflarındaki Avrupa ülkelerine, eskisi gibi söz geçirememektedirler. «Demirperde», geniş ölçüde aralanmıştır. Avrupada bir Sovyet saldırısına gerçekten inanan kişiler kalmamış gibidir. Öte yandan, Avrupa artık bağımsız bir ekonomik temele sahiptir. Üstelik, Amerika ve Avrupa ekonomileri arasındaki keskinleşen çıkar çatışmaları, bağımsızlık yönünde işleyen güçlü bir etkidir. Böyle bir durumda, Avrupa ülkelerinde gittikçe belirlenen iç gelişmelerin sonucu, Avrupanın, askeri paktları ve Doğu-Batı duvarlarını yıkarak, Soğuk Harbe kesinlikle son vermesi ve birleşmesini gerçekleştirmesi, çok güç de olsa, imkânsız bir iş değildir. Bunun içindir ki, General de Gaulle'ün Sovyetler Birliğini ziyareti, yeni bir dönemin başlangıcı sayılmıştır.

Bu gelişmelerde Türkiye'nin rolü nedir? Gelişmelerin tamamen dışında kaldığımız açıktır. Mc Carthy'cilik (iç ve dış politika) hâkimdir. İktidarların Avrupalı olma iddialarına rağmen, herşey gibi, Avrupanın yolu da Washington'dan geçmektedir. Peyk dediğimiz Romanya'nın, ekonomi ve diplomasi alanlarında bizden çok daha bağımsız olduğunu bilelim.

Değişen dünya şartları, muhafazakâr iktidarlar için dahi, hayli geniş hareket serbestisi yaratmıştır. Bizim muhafazakârlarımız ise, sanki en çok bağımsızlıktan korkuyorlarmış gibi davranmaktadır.

Doğan Avcioğlu

CHP'DE «ORTANIN SOLU» TARTIŞMALARI

CHP'nin asker milletvekillerinden Mustafa Ok, dikkatle izlenen konuşmasını bitirdikten sonra geri sıralardaki yerine gitti. Kürsüde Suphi Baykam vardı. İnönü, geri sıralardaki Mustafa Ok'a yanına çağırta ve grupta ilk kez «ortanın solu ekibi»nin bu parlak sözcüsünü tebrik etti, iltifatlar yağdırdı. İnönü, Mustafa Ok'un konuşmasını hazla dinlediğini söylüyordu. Genel Başkan, grup toplantısı dağılırken de Bülent Ecevit'i aradı buldu ve elinden sıkı sıkı tutup ögle yemeğine evine çağırta. Genel Başkanın, ortanın solu ekibi ile bu açık flörtü ise, Genel Merkezçilerden çok, «totoocular»ı fena halde huzursuzlandırdı...

Mustafa Ok, o gün açık seçik, erkekçe bir konuşma yapmış ve «ortanın solundan» neden dönülemediğini anlatmıştı: «Ortanın solu, hareketinden ricata lüzum yoktur. Esasen ricatımızın fayda vermeyeceğini 5 Haziran Senato Seçimlerinde anlamış olmamız gerekir. 10 Ekim yenilgisinden sonra kendi teşkilâtının bazıları tarafından da, mücadeleyi fazla ilerletmede kabul ettiği için tenkit edilen İnönü, bu sefer, 5 Haziranda

Mustafa Ok
Liderden iltifat gördü

savaşı daha geri hatlarda kabul etti. Ne fayda sağladı? AP'nin oy yüzdesi daha da arttı. Ancak biz o kanıdayız ki, 5 Haziran seçimlerinde gayet ustaca kullandığı bir manevra ile, Sayın İnönü, 10 Ekim için kendisini tenkit edenlerin elindeki silâhları düşürüverdi. 5 Haziran Senato seçimleri, ortanın solu sanık olmaktan kurtarmıştı. Bir siyasi parti, hem iktidar ümidini ve hem de fikir, harele ve yenileşme gücünü yitirirse, böyle bir partiyi ayakta tutmak için, bundan böyle artık bir sihirbaz gerekecektir. Bize iktidar yolunu, ancak muhalefette iken takip edeceğimiz yeni fikirler ve hamle gücü açacaktır. AP den farkı azalmış bir CHP yi iktidara getirmek için, halk heycan duymayacaktır.

Ortanın solu tam bir asker gerçekçiliği ile savunan Mustafa Ok, Anayasa referandumundaki evet - hayır oyları ile AP'nin durumu hakkında orijinal bir karşılaştırma yaptıktan sonra, Tür-

kiyenin hâlen içinde bulunduğu en büyük çıkmazı da cesaretle dile getirdi.

«Şimdi iki tarafı bir tehlike içinde bulunduğumuzu hissediyoruz. Öz menfaatlerimizden hareket ederek, bağımsız politika takip etmek istesek, ikili anlaşmaların tehlikeli hedefleri içine girmek ve dolayısıyla CIA'nın oyununa gelmek ihtimali ile karşı karşıya kalmanız mukadder görünüyor.

Bağımsız bir politika ise, milli şeref ve haysiyetimize yakışmadığı gibi, dip komşularımızla bizi geçimsiz bir hale düşürecek ve önceden kestiremediğimiz yer ve zamanda başımıza galeler açabilecek istidatta görünüyor.

Ok'tan sonra konuşan Suphi Baykam da, orta yolculara yönelttiği azimli bir ortanın solu konuşması yaptı. Baykam, 1965 seçimlerinden sonra, yenilgiden sorumlu tutularak, ortanın ortasındakiler tarafından istifaya zorlanmıştı. Senato seçimleri yenilgi üzerine, ortanın ortasındakilere ders verme sırası, şimdi Baykam'da idi. CHP de üç grubun varlığını belirten Baykam, bunu iyi bir şekilde yaptı: «İkinci gruptaki arkadaşlarımızın (ortanın ortası) tezi kısaca şudur: Toplumcu, Devrimci, İlerici bir politikayı uygulamanın şartı, klişeleşmiş isimlere yapışmak değildir. Böyle bir politika, gerekli kanun tasarılarını hazırlamakla, programlar uygulamakla, muayyen sorunları bu yollardan çözmekle uygulanabilir. Ortanın solu gibi Türkiye'nin geleceğine allerji yaratan deyimler, partiyi oy kaybettirdikten başka, doğrudan doğruya partiyi de böler. Kısacası, çocuk bizizdir, fakat çocuğun ismini koymamız şart değildir.»

Ortanın ortasındakilerin tutumunu böylece belirttikten sonra, «CHP'nin kapısına önce iri harflerle, açık seçik bir tabelâ asmanın zorunluluğunu» anlattı ve sözlerini şöyle tamamladı: «Senato seçimlerinin CHP için kazançlı bir tarafı, ortanın solu deyiminin sanki sandalyesinden indirilmiş olmasıdır. Çağdaş fikirlerin adı olarak benimsemiş ortanın solundan dönmek, CHP için de siyasi bir irtica olacaktır. Elbette bu yapılmıyacak, yapılmıyacaktır. Elbette, buna imkân yoktur. Ne CHP içindeki, ne de memleket içindeki şartlar buna müsaittir.»

Ortanın ortasındakilerin tezini savunmak işi ise, ikili anlaşmalar konusundaki olumlu tutumunu öteki sütunlarımızda övdüğümüz Coşkun Kırca'ya düştü. Kırca, Feyzioğlu'nun genel seçimlerden sonra Parti Meclisinde «ortanın solu» deyimine karşı çıkarken ileri sürdüğü fikirleri dile getirdi. Bu arada sosyalizm konusunda gelecek sayımızda ele alacağımız, haksız ve yanlış görüşler ileri sürdü ve faydasız tahriklerde bulundu. Sanki CHP nin adını değiştirmek isteyenler varmış gibi, «CHP'nin adını değiştirmeye kimsenin hakkı yoktur» diye bağırta. Bu tahrikçi sözler bir kısım milletvekillerinin «Bunu teklif eden var mı?» sözleriyle

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü
«Ortanın solu» ile flörtte...

kesildi. Kırca, tabii ki, bunu cevaplandırmadı! Ama uzun konuşmasında, bir sürü güzel ve doğru sözler arasında, ortanın soluna karşı çıkışın gerçek nedenini belli etti. Anlaşıldı ki, bu hayli usta orta yolcu fikir cambazının amacı, bir Mehmet Hazer ile bir Bülent Ecevit'in aynı görüşleri paylaştıklarını ispatlamaktır! Kırca, Ecevit ile Hazer'in, görüş birliğinde olduklarını göstermek için hayli dil döktü. Ortanın solu deyimine karşı oluşlarını da, «ortanın solu politikası» ile «ortanın solu deyimini» arasında ince bir ayırım yaparak verimli bulmadığı «ortanın lu politikası»ndan yanaydı, ama «bir propaganda sloganı olarak verimli olmadığı «ortanın solu» deyimini istemiyordu. Kırca, bu arada Feyzioğlundan bir adım daha öteye giderek, ortanın solu politikasına inancını belirtmek için, CHP programına göre, Ereğli-Çelik'in devletleştirilmesi gerektiğini belirtti. Ortanın solu politikasının yolunun, «meselâ Ereğli Demir-Çelik müessesemizin programımızın emredici hükmünün gerektirdiği şekilde devletleştirilmesi için kanun teklifi vermektir» diye örneğini verdi.

CHP'deki sağcıların görüşlerini ise, hastayım diye öncelikle söz alan, fakat bütün toplantılara faal olarak katılan Mehmet Hazer ile Ekrem Özden yaptılar. Özden, «seçimlerde geriye gitmemek, ilerlemek demektir» incisi ile ortanın sağını savundu. Mehmet Hazer ise, zaman zaman ağlayarak, Ecevit'i cevaplandırdı: «Ecevit, son seçimlerde, Genel Başkanı, Genel Sekreteri ve Parti adına konuşan diğer sözcüleri itham edencesine, CHP'nin bu seçimlerde sesinin kısık ve ürkek olduğunu söyledi. Biz, sözünden dönen, ilkelere inanmamış bir parti olarak itham ediyoruz. Bu görüş, karşı kamplardan gelen seslere benziyor. Ecevit'in kastı böyle olmasa bile, eloğlu böyle diyor...

CHP., Osmanlı İmparatorluğunu yıktıktan sonra, halka dayanarak kuruldu. İşçiyi, köylüyü, eşrafı etrafına topladı. İşçiyi burjuva hâline getirmeye çalıştı. Böyle bir patide sınıf ayrılığı yaartmak kazanç sağlanmaz...

Amerikanın Türkiyeden çok, AP'nin müttefiki olduğunu söylemek, AP'nin işine gelen bir sözdür. Türk Ulusunun dostluğu da, düşmanlığı da millîdir. Ecevit'in dediği doğru ise, Türkiye'de yeni bir Vietnam yaratılıyor denilmektedir. Ben, bunda mübalâğa görüyorum.»

Fakat Hazer ve Özden'in çabalarına rağmen, sağcıların grup taki konuşmaları zayıf, çekingen ve savunma niteliğinde kaldı. Sağcıların lideri Kasım Gülek ise, Meclis kulisinde özel doktor Lord Moran'dan naklen Churchill'in bunaklığı, hikâyeleri anlatmaktan vazgeçip Adanada C. HP.'yi «soldan kurtaracak mücahit» olarak sesini yükseltti. Washington'un ve CIA'nın herhalde çok beğenecekleri bir konuşma yaptı:

«CHP, sosyalist bir parti değildir. İlerici, devrimci ve Atatürkçüdür... Atatürk'ün kurduğu partiyi ilkelerinden ayırmaya ve başka hedeflere sürüklemeye hiç

bir kimsenin ne hakkı, ne de kuvveti vardır...»

CHP'ye seçim kazandıracağını söyleyen Gülek, Adanada Eylülde toplanacak Kurultay'da CHP'nin yönetimini ele geçirmek için mücadele edeceğini de söyledi. Ama Gülek'in CHP, içinde, hele İnönü'nün sağlığında, bir şans kalmış değildir. Gülek'in çıkışı yaygara ve gürültüden başka sonuç vermeyecektir. Ama bu yaygara ve gürültüden yararlanarak, ortanın ortasındakiler, Gülek tehlikesi gerekçesiyle, ortanın solundakilerin hızını kesmeye çalışacaklardır. Sağ ve solu birbirine karşı oynayarak, tesanüt gerekçesiyle ortaya çıkmak ve sağ ile solu, «ehven-i şer» ortaya razı etmek, çok denemiş ve kısa vadede ekseriya semere vermiş bir taktiktir. Ama statikoyu sürdürmekle sonuçlanacak böyle bir idare-i maslahat politikası, ne CHP'ye, ne de Türkiye'ye yararlı olacaktır.

Kasım Gülek
C.H.P.'yi «soldan kurtaracak mücahit»i.

Suphi Baykam

«Sol, suçsuz çıktı»

Bu durumda, gözler şimdi İnönü'ye çevrilmiştir. Fikirlerini görüşmeler tamamlandıktan sonra açıklayacağını söyleyen İnönü, şimdilik «Bu müzakerelerde her fikri dinliyoruz, her arkadaş görüşlerini söylüyor, görüşmeler bitinceye kadar müstacel konular ortaya çıkarsa, bunları arada vakit ayırarak konuşuruz. Söz almış arkadaşlarımız birbirlerini kırmadan fikirlerini söylemektedirler. Yapıcı, sağlam, ilerici bir zeminde anlaşmaya varacağız» demiştir. Temenni edilirdir ki, bu ilerici zeminde anlaşma, Çelikbaş, Hazer ve Banguoğlu'dan Ecevit'e kadar uzanmasın.

siyasi notlar

Volfram Amerikalılara Satıldı!...

Volfram madeni, atom çağına girmiş dünyamızda son derece önemli ve askeri strateji bakımından büyük değer taşıyan bir maddedir. Bu maden, dünyanın pek az ülkesinde bulunmatadır ve üstelik işletilmesi de güç değildir. Ufak yatırımlarla volfram madenlerini işletmek mümkündür. Toprakları üzerinde volfram bulunan ülkelerden biri de Türkiyedir. Uludağ ve çevresinde volfram yatakları bulunduğu Maden Tetkik Arama Kurumu tarafından tesbit edilmiş, bu madenin imtiyazı da, bir Devlet kuruluşu olan Etibank tarafından alınmıştır.

Eski Genel Müdürlere Tabsin Yalabık zamanında bu maden hakkında yapılan araştırmalarda, Uludağ yöresindeki volfram rezervelerinin on milyon ton olduğu tesbit edilmiştir. Bu miktarda volfram, rayiç fiyat

üzerinden 75 milyon dolar döviz sağlayabilir. Ne var ki, İktisadi Devlet Teşekküllerinin başındaki devlete ve millete kazık atılmasını önlemeye çalışan milliyetçi genel müdürlerin bir bağ bozumu sonunda yerlerinden edilmelerinden sonra, başlangıçta doğrudan doğruya Etibank tarafından işletilmesi hazırlıkları yapılan, bu yolda Birinci Beş Yıllık planda yer bulan tasavvurlardan bilimez bir rüzgârın tesiri ile vazgeçilmiştir.

Etibankın işletmecilik yapmasından vazgeçilmesinden hemen sonra ise, geride bıraktığımız hafta başında Etibank Genel Müdürü Suphi Yavaşanın imzaladığı bir anlaşma ile, Uludağ Volfram madenlerinin işletilmesi işi, Union Carbide adlı bir tröste devredilmiştir. Mal sahibi Etibank, daha doğrusu Türk milleti, bu anlaşma ile, Union Carbide tröstüne, kuracağı iki milyon dolarlık bir tesis karşılığı, 75 milyon dolarlık bir maden cevherinin yüzde yetmişini bol keseden bağışlanmış olmaktadır. Etibankın bu hovardalığı, dünya Volfram üreticisi ülkeler arasında günün konusu haline gelmiştir.

Frank-Ruble İttifakı

Su yüzünde Paris - Washington çatışmasının politik yönü görünürken, daha derinde Frank - Dolar savaşı yürümektedir. Financial Times'a göre, Frank, Mark'ı da geri bırakarak yer yüzünde en kuvvetli para haline gelmiştir. Fransız altın ihtiyacı 5.75 milyar bulmuştur, yıl sonuna kadar 6 milyar doları aşacaktır. Fransız ödeme dengesi, fazla sağladığı halde ABD gibi Almanyanınki de açık vermektedir.

TAKKE DÜŞTÜ...

Sağlığını sömürönlere karşı tepkiler yurdun her yanından duyulmaya başlamıştır. Türk Eczacıları Birliği Adana Eczacı Odası da bir broşür yayımlayarak hasta döşeginde hastayı soyanlara karşı harekete geçmiştir.

Bu çok yönlü sömürmenin çeşitli düzenleri gün geçtikçe daha belirli biçimde ortaya çıkacaktır. Gerçek şudur ki, Türkiye yıllardan beri bir açık pazar haline getirilmiş ve illiği sömürülmüştür. Petrolen sömürülmüştür, maddeden sömürülmüştür, ifaçtan sömürülmüştür, dış ticaret mekanizmasıyla sömürülmüştür. Sadece bu sömürölme yüzünden kaybettüğümüz milyarlar Türk halkının refahı emrinde nice olumlu işler görebilirdi. Ne yazık ki iktisadi tenkitler susturulmuş, komünistlik sayılmış ve bu karanlıkta vurgunlar yürümüştür.

Adana Eczacı Odasının yayınladığı broşürde yurdumuzda pek bol satılan Terramycin adlı antibiyotikğin hikâyesi anlatılmaktadır. Bu ilaç Amerikan Pfizer firması tarafından piyasaya sürülmektedir, Pfizer'in İngilterede de Türkiye'dekine benzer bir kuruluşu vardır. İngilizlerle açıkladığına göre Pfizer, 8-10 yıldan beri devamlı olarak Macaristandan ucuz penisilin ve benzeri ilaçlar ithal etmekte ve bunları İngiltere piyasasına, ya da ihraç ettiği memleketlere yüksek kârlarla satmaktadır.

Pfizer ile Macaristanın Medimpex devlet şirketi arasında uzun zamandan beri yürürlükte olan anlaşmaya göre, Terramycin, Macar Medimpex şirketinden satın alınıp 1000 - 1200 misli pahalı fiyatlarla piyasaya sürülmektedir. Bunun üzerine İngiltere hükümeti Sağlık Bakanlığı Macaristandan doğrudan doğruya ithalata başlamıştır. Zengin İngilterede Sağlık Bakanlığı bu tedbirleri alırken fakir Türkiyede Sağlık Bakanlığı yabancı ilaçlarına istedikleri fiyatları rahatça verecek bir umursamazlık içindedir.

Türkiyede sağlığı sömürme mekanizması serbestçe işlemektedir. Batılı kapitalistler Doğunun Komünist ülkelerinden ucuza aldıkları ilaçları Türkiyede çok yüksek fiyatlarla satmaktadırlar. Bu tatlı kârların sahipleri sonra da:

— Kahrolsun komünizm! Diye bağırmakta, Komünizmle Mücadele Derneklerine paralar vermektedirler.

Bugün dünyanın en zengin ülkeleri ilaç konusunda büyük hassasiyet göstermektedirler. Fransız Sağlık Bakanlığı «Fransız spesyalitelerine terkihi itibarıyla uyan veya yaklaşan ilaçların yurda sokulması için hiç bir sebep yoktur» diye karara varırken Türkiye piyasasında aynı cins ve aynı kaliteden yerli ve yabancı ilaçlar eczahane vitrinlerini doldurmaktadır.

Ve elbette yabancı ilaçlar yerlileri ezip geçmektedir. Zira büyük sermaye ve büyük kredi arkalarındadır.

Amerikan Cooley fonu yabancı sermayeli ilaç fabrikalarını Türkiyede beslediği gibi maalesef Ordu Yardımlaşma Kurumu da yabancı ilaç firmalarına 6 milyon lira kredi açmıştır.

Mekanzima şu biçimde işlemektedir: Ordu Yardımlaşma Kurumu, subayların maaşlarından kesilen paraları tesis edilmiştir. Her ay subayların maaşlarından bir kısmı kesilerek bu kuruma yatmaktadır. Ve bu paralar yabancı ilaç firmalarına verilmektedir. Demek ki subayın kesilen parası yabancı ilaç firmasına verilecek, yabancı kapitalist de o parayla iş görüp ilaç ithal edecek ve o ilacı subay ve ailesi hastalandığı zaman kat kat pahalı olarak gene subaya veya yakınlarına satacak.

Aynı meknizma Amerikan Cooley fonunda işlemektedir:

Bilindiği gibi Amerika Türkiyeye tarım fazlası ürünlerini gönderir. Bu ürünlerin bir kısmının karşılığı Türk parası üstünden ödenir. Ancak bu ödenen para Merkez Bankası ve İş Bankası kasalarında bekler. İşte Amerika, bu paraları Türkiyede Pfizer gibi yabancı firmalara kredi olarak verir.

Nitekim Pfizer firmasına bu fondan 7 milyon lira verilmiştir. Pfizer bu parayla ucuza ilaç alıp Türkiyede pahalıya satmıştır. Ve meknizma Türk halkının kesesi ve sağlığı aleyhine işlemiştir.

Şimdi akla bir soru daha gelebilecektir: «Acaba yabancı ilaçların Türk ilaçlarına bir üstünlüğü var mıdır?»

Türkiyede öteden beri yabancı ürünlere karşı aşırı bir hayranlık ve güven duyulur. Elbette bunun çeşitli nedenleri vardır. Ancak şunu iyi bilmeliyiz ki bugün piyasada yabancı mal diye satılan ilaçların yabancılıkla ilgisi bizim yerli ilaçlarımız kadardır. Bunların hepsinin ham maddesi dışardan getirilip Türkiyede yapılır. Ham maddesini komünist memleketlerden ucuza getirip Türkiyede Türk laboratuvarlarında Türk işçi ve uzmanlarına yaptırdığı ilacı Amerikan ilacı diye piyasaya sürüp halkı kazıklayan yabancı firmalar memleket içinde diledikleri gibi at oynatmaktadırlar.

Hasta döşeginde hasta soygununa ve sağlığı sömürönlüğe son verilmesinin zamanı gelmiştir. İlaç soygunu petrol soygunundan aşağı kalır yerli olmayan bir büyük oyundur; insanların doğrudan doğruya sağlıklarını ilgilendirdiği için daha da lanetlenecek bir soygundur.

İlhan Selçuk

nin yerli sanayiye ezdiğini belirten aynen aktardığımız şu bilgiyi vermektedir:

«Bütün sanayie ham ve yardımcı madde sağlayacak teşebbüslerin ve dolayısıyla üretimin azlığı, ithalata huzla gelişmesine sebep olmaktadır....»

İlaç sanayiinde yabancı sermaye ile kurulan fabrikalar, 1962-64 döneminde, yerli firmaların da yapabileceği müstahzar ilaç üretiminde faaliyet göstermişlerdir. Yabancı firmalar, müstahzar üretimlerini sür'atle arttırırken, yerli laboratuvarların üretimleri daha yavaş gelişmektedir....»

İlaç sanayiinde kuvvetli durumda bulunan yabancı sermayeli kapasiteler karşısında, yerli firmalar güçsüz ve çok sayıda küçük kapasiteler durumundadırlar 1962-64 döneminde, bunların bazılarını faaliyetlerini durdurmuşlardır....»

İlaç sanayiinde aha güçlü kuruluşlara yönelmek üzere birleşen veya teşişlerini modernleştirerek yerli sermaye teşebbüslerine gerekli teşvik tedbirleri uygulanacaktır....»

İlaç Sanayi ve Kalkınma Planı

Kalkınma Planı 1966 programı, ilaç sanayiinin ithalata yönelmiş derme-çatma niteliğini ve yabancı sermaye

KABUK TEORİSİ

Amerikalıların Türkiye'de yaptıkları büyük 1962 Köy Anketinden YÖN okuyucularının haberi vardır. YÖN, araştırmalarının çoğu CIA tarafından finanse edilen MIT profesörlerinden F.N. Frey'in yönetiminde yürütülen anketin siyasi amaçları sorularını yayınlamış ve anket cevaplarının, Türk hükümetinden gizlenerek Amerikaya götürüldüğünü belirtmişti. Doç. Dr. Kenan Bulutoğlu, bir ara CHP ve DP Genel Merkezlerinde kararların kuran, sonra Milli Eğitim Bakanlığınca yerleşen bu esrarengiz Mr. Frey'in New York'taki bir konferansı dolayısıyla, Köy Anketi sonuçlarından bazıları dinlemek imkânına sahip olmuştur. Frey'in anket sorularından hayli ilgi çeken sonuçlar çıkmaktadır: Bir defa köylerde, erkeklerden yüzde 18'i, kadınlardan ise yüzde 49'u bir siyasi partinin dahi adını söyleyemeyecek durumdadır. Seçimlerde AP'nin kazandığı köylerde dahi (1961 seçimleri), AP'nin adını bilenlerin oranı yüzde 45'tir. Bu köylerde CHP'nin adını bilenlerin oranı yüzde 58'dir. Demek ki seçmenler, daha çok CHP yi tanıdıkları halde, oylarını, ismini dahi bilmedikleri bir partiye vermişlerdir. Bu durumda oyları yönelen bir «kuvvet» in varlığına hükmetmek gerekecektir. Nitekim Doç. Dr. Kenan Bulutoğlu da bu soruyu sormakta ve cevabını araştırmaktadır: «Seçmenlerle seçim sandıkları arasında yer alan bu kuvvetin mahiyeti nedir? Nasıl örgütlülmüştür, mali gücü nedir? Oyunu kendi tercihi ile verecek durumda olmayanlara en çok hangi parti etki yapabilmektedir. Bu etkiyi yapabilmek için kullandığı örgüt (parti teşkilatı dışında) nedir? Nurculuk, işlek bir mekanizma hâline sokulmuş mudur? Ağahın, paramın, imam - Hatip grubunun etkileri nedir? Bütün bunların rolünü, istatistiklere dayanarak çıkarabilmek için daha başka anketler yapmak gereklidir. Ancak bildiğimiz nokta, seçim sandıklarından çıkan oyların büyük bir kısmının seçmenlerinin kendi tercihlerinin sonucu olmadığıdır. Bu sebepten Türkiye'de seçim kazanmayı milli iradenin pırdılı bir belirtisi saymak için halk henüz gerekli siyasi bilinçlenme seviyesine gelmiş olmaktan uzaktır. Orta Doğunun başka ülkelerinde de, muhafazakar kuvvetler, seçim sandık arasında soktukları, halkın bilinçlenmesini önleyen kuvvetler sayesinde seçim üstüne seçim kazanmışlardır. Fakat bu zaferler, sözü geçen ülkeleri, sömürgecilikle savaşmak, adam başına milli geliri yükseltmek yolunda arpa boyu ilerletmemiştir».

Görülüyor ki, Amerikalıların Köy Anketinden de çıkan sonuç, geniş halk kitlelerinin, hâkim sınıfların, ekonomik ve ideolojik baskısı altında bulunduğu ve bu «esraf demir perdesi», ya da kabuğu kırılmadıkça, köylerde seçmenin bilinçlenmesinin imkânsız yakın olduğudur. Nitekim 1965 seçimlerinde, reformist sloganlarıyla, kendine bağlı az sayıda esrafi ürküten CHP, 1 milyon oy kaybetmiştir. Antireformist, statükocu tutumu ile bu esrafi kendine çeken AP ise, rahat rahat seçim kazanmaktadır. Seçmenler ile seçim sandığı arasında bir sis perdesi vardır. Bu da geri toplumsal yapıdan gelmektedir. Toplumsal yapıyı hiçe sayarak, doğruları söylemekle seçmenlerin uyanacağı ve kendi öz partisinin saflarında toplanacağı varsayımına dayanan ve asla sosyalistçe olmayan atomist tutumu terk ederek, toplumsal yapıyı tanımaya çalışmalıyız.

Amerikalılar bile Türk toplumunun yapısını bizden iyi biliyorlar ve bundan ustaca yararlanıyorlar!..

Coşkun Kırca'nın Kanun teklifi

C.H.P. T.B.M.M. Grubu Yönetim Kurulu Sekreter üyesi ve İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca, bir kanun teklifi vererek, NATO Kuvvetler Statüsü Sözleşmesi uyarınca imzalanması gerekli ikili anlaşmaların Bakanlar Kurulunca yapılmasını öngören 6375 sayılı kanunun ikinci maddesinin kaldırılmasını istemiştir. Böylece, bu maddeye dayanarak Bakanlar Kurulunca T.B.M.M.'den geçirilmesinin ya pılmış ikili anlaşmalar hükümsüz hale gelecektir.

Öte yandan 6375 sayılı kanunun ikinci maddesinin varlığına rağmen, ABD ile iki taraflı anlaşmaların, Kuvvetler Statüsü Sözleşmesiyle ilgili olarak yapılabilmesi için 16 Temmuz 1956 tarih ve 6816 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla, sözleşmenin İngilizce ve Fransızca metninde yer alan, «resmî vazifenin ifası sırasında» ibaresine, sözleşmede olmayan «resmî vazifenin ifası dolayısıyla» ibaresi eklenmiştir. (Bakınız: Prof. Edip Celik, YÖN — Sayı: 78). Kırca, bu ilaveyi «yasama organını aldatmak» sözleriyle nitelendirmektedir. Ayrıca bu kanunla, ABD yararına sözleşme metninde olmayan hükümler getirilmiştir. Kırca, bu 6816 sayılı kanunun da, ona dayanarak yapılan ikili anlaşmalarla birlikte, kaldırılmasını istemektedir.

Kırca, kanun teklifinin gerekçesinde şöyle demektedir: «Türkiye'nin Atlantik İttifakı, kendi ilkesi üzerinde, devletlerarası eşitlik ilkesiyle asla bağdaşmayacak bir takım kapitüller nitelikteki imtiyaz-

ların -velev müttefiki dahi olsa - yabancı devletler lehinde işlemesini sağlamak için girmedikleri şüphesizdir.

Bu imtiyazlar, Türk milli hukukuna ilişkin bir tasarrufla, yani bir kanunla ve Anayasa kurallarımızla aykırı olarak mevzuatımıza sokulmuş olduğuna göre, bu imtiyazların hukuki temeli olarak ortaya sürülen bu kanun hükümlerinin yine bir Türk kanunuyla ortadan kaldırılması da, hem mümkün, hem de zaruridir.

Bu imtiyazların kaldırılması, Türkiye'nin Atlantik İttifakı içerisindeki yerini ve özellikle Türk - Amerikan ilişkilerini daha sağlam bir zemin üzerine oturtacak; halen ikili anlaşmalar üzerinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında cereyan ettiği bilinen görüşmelerin sağlam bir hukuki temele dayanmasını sağlayacak ve kamu oyumunda duyulan bazı şüpheleri izale edecektir.

Nitekim, 27 Mayıs 1960 Devriminden sonra Türk Hükümetleri, bu düşüncelerle, söz konusu imtiyazların Atlantik İttifakı içerisindeki eşitlik ilkesine uygun olarak kaldırılması için Amerikan Hükümeti nezdinde teşebbüslerde bulunmuşlardır. Bu konudaki görüşmeler, üzüntüyle kaydederek ki, hâlâ sonuçlandırılmamıştır.

Bu durumda, Amerika Birleşik Devletlerine verilmiş söz konusu imtiyazların Anayasaya aykırı olarak konulmuş olan temelini yine bir kanunla kaldırılmamışdan başka çare kalmamıştır.

Anayasamızın 65. maddesi, usulüne uygun olarak yapılmış

millîterarası anlaşma hükümlerine kanun hükmünü tanımıştır. Oysa ki, söz konusu iki - taraflı anlaşmalardan hiçbirinin usulüne uygun olarak yapılmadığı şüphesizdir. Böyle olunca bunların hiçbirisi kanun kuvveti taşımaz; aksi-ne, mutlak butlan ile bütül ve kenetlenmektedir.

Aksi vârit olsaydı bile, yasama organının, halen Devletimizin egemenliği noktasından zorunlu gördüğü hâllerde, yürürlükteki bir millîterarası anlaşmayı yürürlükten kaldırıcı kanun hükümleri sevk edebileceği ve bundan doğacak durumun, olsa olsa, millîterarası hukuk planında Akit taraflar arasında müzakere konusu olabileceği muhakkaktır. Zira, Anayasamızın 65. maddesine göre, millîterarası anlaşma —eğer usulüne göre yapılmışsa— kanun hükmündedir; ama, kanundan üstün bir kuvvete de sahip değildir.

Kaldı ki, hiç şüphesiz, Amerikan Hükümeti de, Türkiye'ye, diğer hiç bir NATO Devletinde rastlanmayan, eşitlik ilkesine aykırı bir takım egemenlik sınırlamalarını, —üstelik Türk Anayasa kurallarına aykırılığı açıkça meydana çıkmış pek garip yollardan yüklemek istemeyecek, istemeyecek ve bu kanun teklifimizin kanunlaşmasıyla kurulacak olan, egemenliğimize ve devletlerarası eşitlik ilkesine aykırı imtiyaz tanımayan, açık ve sağlam hukuki zemini, yeni görüşmeler için en uygun zemin olarak kabul edecektir.»

Coşkun Kırca
«Amerikalılarla müzakereye ilium yok!»

Toplumcu Avukatlar Derneği kuruldu

Bir süreden beri kuruluş çalışmalarını devam eden Toplumcu Avukatlar Derneğinin ilk toplantısı geçtiğimiz haftanın sonunda Pazar günü Sosyalist Kültür Derneği Genel Merkez binasında yapıldı. Kongre Başkanlığına Niyazi Ağırnaslı'nın getirilmesinden sonra söz alan toplumcu avukatlar derneğinin amaçları üzerinde konuşular. Bu arada Prof. Muammer Aksoy genellikle hukukçuların tutucu olduklarını, bu eğilimin onların özellikleri arasında sayılması gerektiğini söylemiş ve derneğin toplumcu hukukçular arasında bir ilgi kurabileceği çabası göstereceğini belirtmiştir.

Anayasaya aykırı biçimde ceza kovuşturması altında bulunan toplumcuların imdadına yetişmek gerektiğini, bu derneğin bu gibi kişilerin savunmalarını üzerine almakla büyük bir görev yüklediğini söyleyen Muammer Aksoy, bu konuda çeşitli örnekler vermiş, toplumcuları bekleyen tehlikelere dikkati çekerek, «bütün toplumcuların hapis hane bavullarını hazırlamaları» gerektiğini ifade etmiştir.

Daha sonra söz alan avukatlardan Halit Çelenk de, derneğin sadece ceza kovuşturması altında bulunan kişilere yardımla kalmayıp, halk yararına olmayan tutum ve davranışlara karşı çıkması,

bu konuda gerektiğinde protesto yürüyüşleri yapılmasını istemiştir. Son olarak söz alan Rauf Çapan, siyasi düşüncelerden dolayı öğrencilere baskı yapan öğretim üyelerinden yakınımsı, yapılacak çalışmalar ile toplumsal amaçların öğretim üyelerine, Cumhuriyet Savcılarına, yargıçlara anlatılması gerektiğini söylemiştir.

Çeşitli konuşmalardan sonra yapılan seçimlerde Prof. Muammer Aksoy, Toplumcu Avukatlar Der-

neği Başkanlığına getirilmiştir. Avukatlar arasında geniş ilgi görmesi beklenen Derneğin kurucuları, Muammer Aksoy, Rauf Çapan, Yahya Kâzım Zobunoğlu, Şevket Çizmeli, Halit Çelenk, Turan Tamar, Aylâ Tamar, Yusuf Selvi, Sıtkı Kahvecioğlu, İhsan Köksal, Niyazi Ağırnaslı, İsmail Hakkı Balıncı, Erol Güllü, Şanlı Aslançul, Cahit Celikel, Kemal Cınar, Vedat Karadeli gibi tanınmış avukatlardır.

SENDİKACILARIMIZA SUNULUR

Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilatının (CIA) dış ülkelerdeki sendika hareketlerine ve bu ülkelerin iç işlerine karışmak için, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonunu, bazı kişiler eliyle, nasıl bir maşa olarak kullandığını gösteren bir yazıyı aşağıda okuyacaksınız. CIA'nın üniversitelerden sendikalara kadar nüfuz ederek, yabancı ülkelerin bilim, politika ve sendika hareketlerini, Amerikan çıkarlarına uygun olarak yürütmek istediğine dair örnekler gitkince çoğalmaktadır. İşin asıl önemli yanı, Amerikan işçi sendikaları içinde bile, CIA'nın dış ülkelerdeki sendika hareketlerine Amerikan işçi teşekkülleri vasıtasıyla müdahale etmesi açıkça tenkid edilecek dereceye varmışken, bizdeki sendikaların bu gerçeklere gözlerini kapamalarıdır.

Yazıda sözü geçen UAW (Amerikan Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası) nın Kaliforniyadaki genel kuruluna, Maden-İş Sendikası Genel Başkanı ve TIP üyesi Kemal Türkler de konuk olarak katılmıştır. Kongrede ele alınan bu önemli konu hakkında Kemal Türkler, basına hiç bir bilgi vermemiş, sadece bu kongre dolayısıyla Amerikan İşçilerine Türk işçilerinin iyi dileklerini bildirdiğini ve onların aynı şekilde dileklerini Türk İşçilerine getirdiğini bir demecinde belirtmekle yetinmiştir.

Halbuki CIA'nın başta Amerikan işçi teşekkülleri olmak üzere, çeşitli işçi teşekküllerini âlet ederek dış ülkelerdeki sendika hareketlerini yönetme çabaları, Türk sendikaları için çok hayati bir konudur. Sendikalarımızın eğitim ve öğretim programları, çok defa Türk sendikalarını ya da bilim adamları yerine, yabancı «uzman» lar tarafından hazırlanmakta ve başta Türk-İş olmak üzere işçi teşekkülleri yabancı işçi teşekküllerinden para yardımı görmektedirler. Bu yardımların, kaynağı iyice araştırılmaksızın kabulü, sendikalarımızın ve sendikacılarımızın çok defa yanıltılmalarıyla sonuçlanmaktadır.

Türkiyenin ve Türk sendikacılığının meselelerini, kendi çıkarlarına göre ayarlamak isteyen kapitalist ülkeler, bu amaçlarına sözde teknik yardımları ile ve kesenin ağzını açmakla ulaşmaktadır.

CIA'nın Orta ve Güney Amerika devletleri ile dünyanın geri kalan diğer ülkelerinde giriştiği ve bu ülkelerin ilerlemesini engelleyici faaliyetleri arasında, sendikalara ve sendikacılara el atması karşısında, Türkiyenin bu gizli manevraların dışında kaldığını düşünmek tamamen hata olur.

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO), kendisini o kadar CIA yönündeki Soğuk Harp tahrifçiliğine kapmıştır ki, bu yüzden Avrupa sendikalarının bir kısmı ile arası açılmıştır. Son Milletlerarası Çalışma Teşkilatı toplantısında da, bir Polonyalı başkanlığa geldi diye, AFL-CIO temsilcileri toplantıyı terketmiştir. Özgür seçim şampiyonluğunu yapan, özgür seçim yok diye Doğu Bloku sendikacılığına karşı çıkan AFL-CIO, Milletlerarası bir teşekküldeki özgür seçimi tanımayacak kadar ölçüleri kaçırmıştır. Bu yüzden liberal Amerikan basını ve ünlü Amerikan sendikacı Reuther, «Soğuk Harpçi» AFL-CIO'yu sert bir şekilde eleştirmişlerdir.

Liberal eğilimli Nation dergisinin 13 Haziran 1966 tarihli sayısından alınan «CIA ve AFL-CIO» başlıklı yazı, sendikalarımızın ibretle okunmaları gereken bir vesikadır. Bu sayımızda Engin Unsal da aynı konu üzerinde durmaktadır. Gelecek sayılarımızda bu önemli meseleyi çok daha geniş şekilde ele alacağız. Vesilka şudur:

AFL-CIO ve CIA

AFL-CIO (Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu) nun uluslararası ilişkiler müdürü ve George Meany'nin en yakın yardımcılarından biri olan Jay Lovestone'un faaliyetleri hakkında, işçi hareketi içinde yıllarca birbirinden farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Stanley Meisler, Nation'un 10 Şubat 1964 günlü sayısında «AFL-CIO'nun Güney Amerikadaki karışıklıklardaki şüpheli rolü» başlıkla yazısında, Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası Başkanı Walter Reuther ve kardeşi -ki bu sendikanın uluslararası işlere bakan şubesi'nin başıdır - Victor Reuther ile Lovestone arasında-ki anlaşmazlıkla-

AFL-CIO

ra değinmişti. Bu anlaşmazlıklar, AIFLD (Hür İşçi Hareketinin Gelişmesi için Amerikan Enstitüsü) ile ilgiliydi. Meisler, yazısında bu enstitüyü kısmen AFL-CIO'nun verdiği yardımla, fakat esas itibarıyla «ilerleme için ittifak» programı içinde özel teşebbüs tarafından sağlanan

Cheddi Jagan

paralarla yönetilen bir teşebbüs olarak nitelendirildi. AIFLD'nin temel amacı, Güney Amerika sendika liderlerini yetiştirmek ve Güney Amerika da antikomünist güçlü bir işçi hareketi kurmaktır.

Bu maksatla, Amerikan makamları o tarihte İngiliz Güyanı'nın sol eğilimli Başbakanı Cheddi Jagan'ı iş başından uzaklaştırıp yerine, şimdi bağımsızlığına kavuşmuş bulunan Güyan'ın bugünkü Başbakanı Forbes Burnham'ı geçirmek için uğraşıyorlardı. Bu yolda atılan adımların ilki, İngiliz Güyanı İşçi Sendikası'na Konseyi tarafından Jagan aleyhine kanlı bir genel greve gidilmesi olmuştur.

New York Times gazetesine gönderdiği bir mektupta Jagan, «Hükümetime muhalif olan sendika liderleri, hükümetimi devirmek için AIFLD tarafından yetiştirilmişlerdir» şeklinde bir suçlamada bulunuyordu. Meisler, Jagan'ın yapılan hücumlarda, 1920 lerde Amerikan Komünist Partisi'nin lideri iken görevinden atıldıktan sonra amansız bir antikomünist kesilen Lovestone'un parmağı olduğunu görmüştü. New York Times, AIFLD ve AFL-CIO Başkanı George Meany'nin Lovestone ile olan sıkı ilişkileri dolayısıyla Reuther'in kardeşi tarafından eleştirildiğini belirttikten sonra, hasımları için Lovestone'un çok kötü bir kişi olduğunu ve hasımlarının oyu, lüzumsuz entrika ve kundakçılık faaliyetleri yüzünden özgür dünyadaki öteki sendikaların AFL-CIO'nun arasını açmakla suçladıklarını yazmaktadır.

Güyan, AFL-CIO'nun Güney Amerika ve diğer yerlerdeki antikomünist faaliyetlerinden sadece biriydi. CIA da dış ülkelerde benzeri çalışmalarda bulunduğundan, her iki teşkilatın komünizm aleyhine savaşçıları arasında yalnız bir paralellik değil, aynı zamanda bir irtibat bulunduğunu düşünmekten insanın kendini alakoyması güç oluyordu. Bu sebeple Meisler, şu soruyu ortaya attı: «Amerikan Hükümeti, AFL-CIO'nun CIA'nın bir kolu olarak hizmet etmesini mi istiyor?»

O tarihte bu iddiaya hiç bir delil gösterilemezdi, fakat Los Angeles Times ve Washington Post gazeteleri adına Harry Bernstein tarafından izlenen UAW (Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası)'nın California'da Long Beach'te yapılan son kongresinde Victor Reuther, AFL-CIO'nun CIA ile birlikte yabancı ülkelerin politika işlerine ve özellikle sendika hareketlerine müdahale ettiğini ve bu müdahalelerin AFL-CIO Yönetim Kurulundan ya da tamamen gizlendiğini ya da kısmen bu kurula bildirildiğini ileri sürmüştür.

Reuther, bu müdahalelere son bir örnek olarak merkezi Cenevre'de bulunan Uluslararası Gıda İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri A. Paulson'un Panama'daki bürosunu lağvetmek zorunda kalması ve bunun sebebinin de Genel Sekreterin kimliklerindeki bilmediği şekiz adamın Federasyonun Panama bürosunda «resmi temsilciler olarak davranmaları» olduğunu bildirmiştir.

Reuther, bunun CIA'nın faaliyetlerinin en son örneklerinden birini teşkil ettiğini söylemiştir. AFL-CIO'nun bir sözcüsü, AIFLD'nin CIA ile herhangi bir ilişkisi olduğunu yalanlamıştır. Sözcü aynı zamanda AIFLD'nin kurulması ile Lovestone'un herhangi bir ilişkisi bulunduğunu da yalanlamıştır. Fakat bu, Lovestone'un Enstitüsü'nün faaliyetlerine karışmadığı anlamına gelmez.

Bu yalanlamaya rağmen, Victor Reuther, Lovestone'u karanlık bir adam olarak görmeye devam etmektedir. Reuther'e göre, «AFL-CIO'nun dış işleri alanında faaliyetlerindeki felâket odur ki, bütün bunlar Jay Lovestone tarafından el altında idare edilmiştir. Lovestone, Komünist Partinin yüksek kademelerinde bulunduğu arada öğrendiği çalışma metodları ile gizli teknikleri, işçi hareketi için de sokmuş benzetmektedir». Bu ifade de, üzerinde düşünüldüğü takdirde, daha çok CIA'nın çalışma metodları ile tekniklerine benzemektedir.

WASHINGTON POSTA GÖRE

The Washington Post Gazetesi de, 23 Mayıs 1966 tarihli sayısında şu haberi vermektedir: «Birleşmiş Oto İşçileri Birliği - United Auto Workers'in bir yetkilisine göre, AFL-CIO'nun Dış Münasebetler Dairesi, Dışişlerde CIA ile işbirliği yapmaktadır. UAW'nin Dışişleri Dairesi Şefi ve kardeşi UAW Başkanı Walter Reuther'in yardımcısı olan Victor Reuther bunu bir mülakatı açıklamıştır:

(Dışişleri alanında AFL-CIO'nun faaliyetlerindeki trajedi, bunların Jay Lovestone'un yürüttüğü perde arkası işler olmasıdır.) Lovestone, AFL - CIO'nun Milletlerarası İşler Dairesi Direktörüdür. UAW ise, AFL - CIO'nun bir üyesidir ve yıllık kongresini Cumartesi günü bitirmiştir. Reuther, AFL-CIO'nun öteki ülkelerdeki sendikaların işlerine ve bu ülkelerin politik meselelerine karışma mercesinin bilmediğini, en iyi ihtimalle kısmen bilindiğini söylemiştir.

Çünkü AFL-CIO Milletlerarası İşler Dairesinin faaliyetlerinin önemli bir kısmı, AFL-CIO adına yürütülmüştür, ama bu teşkilatın icra kuruluna bildirilmemiştir. Bu sebeple, faaliyetlerin çoğu meçhuldür. Fakat CIA faaliyetlerinden gözüken son bir örnek, iki ay önce, AFL-CIO tarafından desteklenen Cenevre'deki İşçi ve Gıda İşçileri Federasyonu merkezinde vuku bulmuştur. Panama'da sekiz kadar kişi, Federasyonun resmi temsilcileri yalnız olarak gibi davranıyorlardı. Ve bundan Federasyonun Genel Sekreteri A. Paulson'un haberi yoktu. Bu sekiz kişi, meşru işçi teşkilatının temsil belgesine sahipti. Bu da onlara uygun görüşükleri biçiminde davranma imkânını veriyordu. Paulson, durumu ancak, Federasyona katılan bütün teşkilâtlere meseleyi anlatan ve Panama Bürosunu bu yüzden kapatmak zorunda kaldığını belirten bir mektupla düzeltilebildi.

AFL-CIO'nun sözcüsü Al Zack, AIFLD'nin CIA ile irtibatını ve Lovestone'un bu örgütteki rolünü yalanlamıştır. Zack, AIFLD «okulu»nun Güney Amerika sendika liderlerinden 13. sınıfı mezun etmek üzere bulunduğunu ve okulun amacının Güney Amerikada güçlü ve demokratik bir işçi hareketi teşkil etmek olduğunu söylemiştir. Reuther ise, Başkan George Meany, Lovestone'a böyle kişisel bir güven beslediği sürece, fede-

rasyonun dış politikasına bir değişiklik olacağını ümit etmediğini söylemiştir. Büyük bir sendika lideri tarafından Lovestone'a yöneltilen en sert tenkid, Reuther şu sözlerle yapılmıştır: (Mr. Lovestone işçi hareketine, Komünist Partisi'nin en yüksek mevkilerinde bulunduğu sıralarda öğrendiği çalışma alışkanlıklarını ve yeraltı tekniklerini getirmiştir. Tahmin ederim ki, bu alışkanlıklardan kurtulmak son derece güçtür.) Lovestone, Komünist Partisi üyesiydi. Partiden ayrılınca ABD'nin en ateşli antikomünistlerinden biri olmuştur.

Dış politika ve sendikaların milletlerarası planda oynayacakları rol konusundaki bu kesin farklara rağmen, Meany ve Reuther gibi kişiler arasında bir ayrılma vuku bulmamıştır. Meany - Lovestone tutumu, Doğu - Batı ticaretine, Sovyet Bloku ülkeleri ile kültürel mübadelelere, Çin'in Birleşmiş Milletlere alınmasında ve ABD'nin Çin'i tanımasına karşıdır.

YON'UN NOTU: Türk işçi hareketinin, Lovestone ile çok yakın ilişkileri bulunduğu için, bu konu üzerinde daha duracağız.

Demirel'in New York Times'taki özel mesajı Türk Hükümetinin, devlet teşebbüslerinin ve bazı özel şirketleri nparalarıyla, New-York Ti-

POLİTİKA VE ÖTESİ

İÇİMİZİ DÖKELİM

Şöyle bir düşünüyorum da, yirmi yıldan fazla olmuş yazıp çizmeye başlayalı, Yirmi yıl belâti bir çizgi üzerinde dolanıp duruyorum. İlk yarıya karşısına bir sîr yüzünden çıkmıştım. Suçum, bir sınıfı, bir başka sınıfa karşı kıskırtıyordum. Yarıya karşısında çekingen udrurken:

«— Bak oğlum, dedi. Hakkında böyle iddia var, ne dersin?»

«— Bir iki mısra ile mi yaptım bunları ben...»

«— Evet.»

«— Ne kadar da çürük çarıkmuş bu sınıflar.»

Yarıya'da, savcı da, dinliyenler de güldüler.

Oyle ya benim iki mısra ile sınıflar birbiriyle çarışacaklarsa, varın çarışsınlar.

Olmadığım ben de biliyordum, gözdağı veriyorlardı bana. Yolum başından döneyim, bir daha böyle işlere karışmayım istiyorlardı. Sonraları hakim karşısına çok çıktım. Artık bu işlerin de şerbetliş oldum. Hâlâ hakkında bir kaç dâva var. Ankara Mahkemelerinde görülür durur.

Bir Ankara Savcısı da geçenlerde şunu söylemişti:

«— Siz ne yapacağınızı, biz ne yapacağımızı biliyoruz. Sizin zararınız başkalarına, siz her şeyin nasıl yazılacağını kıvırtıyorsunuz. Ama size özenenler henüz bunu bilmiyorlar. Onun için de özenenlerin başını derde sokuyorsunuz.»

Kendi başımızı derde soktuğumuz yetmiyor gibi, bir de başkalarının başını derde sokmaktan suçlanıyorduk. Bu da Savcının düşüncesini idi. Güne de mahkemede çözümlüyeymiş diye bir kaç dâva açmaktan geri kalmıyordum.

Demirel ve misyonu, akıştıklarında, «memlekette kanunlar var.» diyip bozukluğun üstesinden gelmek istiyorlar. Bu memlekette kanunlar var; ama bizim aleyhimize, itidarda bulunanın lehine işler durur. Memlekette insanlar işsiz, güçsüz, aç bırakılmak için kanunlar bulunduğunu da bunların döneminde daha iyi anlıyoruz.

10 Ekim seçimlerine girdiğimizde bizim de isimimiz gücümüz, yazılarımızı yayınladığımız yerler vardı. 10 Ekim'den bu yana, hepsinin birer birer elimizden gittiğini, bizim işlerimizi bozduklarını, işlerinin düzeldiğini gördük. Bu da Demirel misyonu ile iş birliğilerinin el altından oynadıkları yeni bir oyunun göstergeleri idi.

Kafka üstüne genç bir şairin yazdıklarını okuyordum. Bir yazarı soruyor:

«— Yazar Paul Adler'i tanır mısınız?»

«— Pragda. Karısı ve çocuklarıyla beraber.»

«— Mesleği ne?»

«— Yok. Mesleği yok, içarı var. Karısı ve çocuklarıyla gezer durur, bugün bu dostta, yarın başkasında. Özgür bir adam, ve ozan. Omrunun bir dairede tükenip gitmesine göz yumduğum

İçin, onun yanında hep yürek kararı duyuyorum.» Bundan 60 - 70 yıl önce batı toplumlarındaki yazarların geçirdiği sıkıntıyı yaşıyoruz. Onlar da böyle adamlar sonucu bu noktaya gelmişlerdi.

Bir makale yüzünden, 75 yıl yatacak olan Sadı Akılç'a dalır gazetelerde ilân çıkıyor. Beş çocuğu ve karısına yardım için banka hesap açmışlar, para istiyorlar. Görünüşte hapiste yatan için de, bu parayla geçinecekler için de çok hazın bir şey. Fakat gerçek, fikir-söylüyün adamın kaderi bu.

Bir kaç mısraından ötürü Aşık İhsanî de günlerdir hakim karşısına çıkmayı demir parmaklıklar ardında beklemektedir.

Nedir bunların yaptıkları?

Alt yanı, içinde fikir kuruntısı bulunan, bir kaç söz ve isra. Bedelî demir parmaklıklar ardında yatmak, yahut aç kalmak.

80 milyonluk krediyi iç edenler, beraat ediliyorlar.

Özüne, 2,5 milyon lira'lık villâ yaptıran, metresine «İsmi ile müsemma» apartman alan ve bir bankayı batırmanın «şerik-i cürüm»leri ise ortalarında dolayışıyorlar; belki de Boğaz sefalarna devam ediyorlardır. Devleti, bankaları, işletmeleri batır, bunları niye batırıyorsun diyenleri de damlara tık. Ardından da:

«— Bu memlekette kanunlar var.» de. Besbelli var.

Kanunlar galiba sert kırbacını bizim sırtımızda deniyor.

Bazıları çıkıp, biz enayi yerine koyarak:

«— Testiylî kıran da, suyu getiren de bir.» diyorlar. Bizden de:

«— Evet...» bekliyorlar.

Bu (evet) i demediğimiz içindir ki böyleyiz. Diyenlerin ikilî oyunlarla nasıl rahat ettiklerini şu kısa ömrümüz içinde çok gördük. Belki de övüneceğimiz sadece bu (enayiliğimiz) olacaktır. Ne kadar ve nasıl ögünülürse...

Çetin'in hakkımızdaki bir sözünü, Yaşar Kemal anlatmıştır:

«— Ben Türkiye'nin gidisini Mehmed Kemal'e göre ayarlarım. Mehmed Kemal'in işleri kötü gidiyor, Türkiye'nin işleri iyiye gidiyor. Mehmed Kemal'in işleri kötüye gidiyorsa, Türkiye'nin işleri kötüye gidiyor.»

Bu da Çetin sosyalizma uygun bir eleştiridir. İçimi haftada bir, o da Yün'de dökebiliyorum. Bakalım ne kadar sürer. İnsan bu, taştan da dayanıklı, ne de sağlamıdır. Ne kadar vurular, onarıyor, direniyor, bekliyor. Bekliyeceğiz. Görev dağıtımında bize de düşen bul...

Mehmed Kemal

mes da bir «Türkiye İlavesi» yayınlandı. İlavayı açınca Ereğli Demirel-Çelik'in «Türkiyede iş yapabilirsiniz. Biz bunu herkese ispatladık» diyen bir reklam ile karşılaşıyorsunuz. Üçüncü sayfa başında da, «Başbakan Süleyman Demirel'den Özel Mesaj» yer alıyor. Amerikalılara gönderilen bu özel mesaj şöyledir:

«10 Ekim 1965 Türk genel seherin paralarıyla, New-York Times aracılığı ile, iki ülke arasında dostça bağlar ve bu bağlara verdiğimiz önem hakkındaki görüşlerimi ifade etmek zevkini tatıştım.

Şimdi New-York Times, Türkiye ilavemizi yayınlamaktadır. Bu bana, gazeteniz aracılığı ile Türkiye'nin müttetefiki ve dostu bu yük Amerika halkına yeniden hitap etmek fırsatını vermektedir. Türkiye ve Birleşik Devletler, uzun ve sıkı ilişkileri, son yılların imtihanından başarıyla geçmiş iki ülkedir. NATO'da bizi bir araya getiren ittifak bağı, yalnız bu ilişkinin ifadesi olarak değil, aynı zamanda iki ülke arasındaki samimi dostluk ve işbirliğinin mantıklı sonucu olarak değerlendirilmelidir. Bu dostluk ve işbirliği,

harp sonrası döneminin en kritik hadiselerinin önemli imtihanlarından geçerek daha güçlenmiş ve bir çok alana yayılmıştır. Bugünün dünyasında, halklar yürekten barışı istedikleri halde, barışa ulaşmak hâlen kolay olacağına benzememektedir. Bu olayı gözönünde tutarak ve insanlığa çektiğimiz şiddet ve ıstırap dönemlerini tam hatırlıyarak, adil bir dünya barışını gerçekleştirmek için şimdikiye kadar görülmemiş çabalar yapmak zorundayız. Bu durum, barış aşığı milletlere, özellikle de barış, özgürlük ve demokrasi gibi aynı yüksek idealleri benimseyen Türkiye ve Birleşik Devletlere, dostluk ve işbirliklerini daha da ileriye götürmek hususunda ortak bir zemin getirmektedir.

Bunun içindir ki gelecekte Türk-Amerikan dostluğunun daha da kuvvetleneceğine kesinlikle inanmaktayım. Türkiye, Birleşik Amerika tarafından her alanda ona gösterilen değerli işbirliğini tamamen takdir etmektedir.

Bu vesile ile, Amerikan halkının devamlı saadet ve refahı hususundaki en samimi temennilerimi belirtirim.»

You Can Do Business In Turkey

Ereğli - Çelik'in New York Times'deki ilânı Şecaat böyle arz edilir...

«Ben de yazdım» üzerine:

CELAL BAYAR'IN ATATÜRKÇÜLÜĞÜ

ALTI CİLTLIK BİR SAVUNMAYA GİRİŞ

Ünlü ve değerli romancı Kemal Tahir, geçen hafta içinde Milliyet gazetesinde dikkatleri çeken, yankılar uyandıran bir yazı yayınladı. Uzun emekler ve derinlemesine araştırmalar sonunda hazırladığı romanlarından arta kalan zamanlarda, çevreye toplanan dostlarına, son çıkan kitaplar ve yazılar, günlük olaylar üzerindeki görüşlerini anlatmasını çok seven, ara sıra oldukça sert tartışmalara da girişen Kemal Tahir, şimdiye kadar kendisi için bir çeşit «Düşünce jimnastiği» yerine geçen görüşlerini yazma ve yayınlama gereğini duymamıştı. Şimdi nedense bu itiyadını bırakıyor, dar çevresine hasrettiği görüşlerinden bir kaçını Celâl Bayar'ın «Ben de yazdım» adındaki iki ciltlik eseri dolayısıyla ortaya koyuyor, bu iki cildin içinde bulunduğunu tesbit ettiği, ya da bu kitaplar dolayısıyla esinlenerek ulaştığı altı meseleyi, tarihçiler, sosyologlar ve politikacıların önüne «bu kitabın açısından» yeniden düşünmek, incelemek ve değerlendirmek için çıkartıyor. (Milliyet, 22 Haziran 1966).

İki yıl içinde ancak iki cildi çıkabilen, altı cilt olarak tasarlanan bu eserin ilk hazırlıkları oldukça eski tarihlere çıkıyor, Çankaya'da yapılan zirhler, kitaplardan, arşivlerden, şahıslardan derlenen vesikaların yığınlar halinde toplandığı rivayetleri dillerde geziyordu. Kendini devrimci anlayış bakımından İttihat ve Terakki devrine, aksiyona geçiş bakımından da Atatürk'ün yoluna bağlayan, iki cildi yayınlanan kitabında da bunu açıkça ortaya koyan Celâl Bayar, sekreterler, akademik yardımcıları eliyle derlettiği vesikalar yığını içinde toplanıp uzun müdet eserine bir çekil verip de yayınlama safhasına geçememiş, öncülüğünü ettiği siyasi takımın sürüklendiği buhranların da elbette bu yazılıp yayın düzenine konulmayışında büyük rolü olmuştu. Birinci cildin önsözünde «Bu birinci cilt beş buçuk yıl önce Ankara'da matbaaya verilmişti. Bu defa bir değişiklik yapılmadan İstanbul'da bastırıldı» derken, 27 Mayıs günlerinde eserinin basımının engellendiğini ifade ediyor. Halbuki ilk cildinin baskı tarihini taşıyan 26 Ağustos 1965 den bir yıl önce, bu kitabın bir dağıtım malzeme yığını halinde olduğunu, bu konu üzerine kendisiyle temas edenlerden öğrenmiştik. 1964-1965 yılları arasında ne olmuştu ki, ta Çankaya günlerinden bu yana ertelenen, sürüncemde kalan bu büyük eserin yayınlanması birdenbire hızlanmıştı? Bu iki cildin içindekilere bakarak bunu anlamamın imkânı yok. Ama yakın çağ tarihimizi iyi bilenler, geçen yıllarda «Akis» dergisinde İsmet İnönü'nün yayınladığı hatıralara ve «27 Mayıs» sonrakı konuşmalarına ve devrim tarihi üzerinde söylediklerine dikkati çekiyorlar. Diğer taraftan 1960'tan sonra Anadolu Kurtuluş Savaşı, yakın çağ tarihimiz, çıkmaza giren rejim ve toplum meselelerimiz üzerinde yapılan yayınların ve araştırmaların yoğunluğu ve çoğunluğunun, yakın tarihimize katılıp birinci planda rol oynamış kişilerin bu eserlerde yansıyan kişiliklerinin de dikkati çekecek ölçüde yankılar uyandırdığı göze çarpıyor. Yassıda duruşmalarında ve Kayseri günlerinde, Meşrutiyetten bu yana sürüp gelen tarihi kişiliğine uygun bir davranış ve direnmeyi kamu oyu karşısında takınmadığı gerekli bulan Celâl Bayar'ın, dönüp dolayıp kendi sorumluluklarına gelip dayanacak bu yayınlar karşısında, hazırlıklarını artık değerlendirmede, hele rakiplerinin 1960 dan bu yana ardarda yenilgilerinden sonra da İsmet İnönü'nünkinden hiç de aşağı kalmayacak «tarihi ağırlığını» ortaya koyma gereğini duyduğunu kabul edebiliriz. Herhalde bu eserin başlangıçtaki amaç ve tasarısı ile kitap kılıfına girdiği günlerdeki amaç ve yönelmeleri arasında bir hayli kaymalar ve değişimler geçirdiğini, son yılların olaylarının gerektirdiği değişimlere uğradığını kabul edebiliriz. Bu amaç ve yönelmenin yazıtına değinen en önemli yanı, tarih önünde ve genç nesiller karşısında «kendini yargılamasını belgeleme ve şahıflara dayanarak kendisinin

yapması» bu iki ciltte iyice belirlediği halde, hemen her bölümünde Atatürk'ü destek olarak, onun emir ve vasiyetlerine uyduğunu söyleyerek yürümesindeki sebeplerin, bundan sonraki ciltlerde ortaya çıkacağını söyleyebiliriz. Celâl Bayar'ın hayatındaki önemli dönemler ve tartışmalarını bakarak, bundan sonraki ciltlerde gittikçe belircecek, olaylara karışan kişiliği ile birlikte tartışma konusu olacak meseleleri hatırlayınca, daha Meşrutiyet ve Mütareke yıllarını anlatan ciltlerden Atatürk'e bağlanmasında ve onunla her adımda hemfikir görünmesinin, daha sonraki ciltlerde temposunu arttıracağını ve bunun kimselere saldırıda kullanılacağını tahmin edebiliriz. Bizim başa geçiş politikacılarımız iktidara ulaştıktan başka «tarihe geçmede de birbirleriyle yarışıyorlar».

KIRK YILLIK BİR GEÇİME

Bu kitaba «Ben de yazdım» adının verilmesi, daha ilk bakışta, yukarıda sözünü ettiğimiz yayın çokluğu karşısında, bir önemli kişinin, tarihe yansımış portresinin yorum ve değerlendirme kargaşalığı altında kaybolma endişelerini de biraz açığa vuruyor. Atatürk'ün huzurundan ve yüce kişiliğinden çevresine yayılan umut verici ve ilköğütleyici havayı anlatırken, her kötü durum karşısında onun ruhundan yayılan büyüleyici gücü tasvir ederken anlattığı bir fikir, aslında bu kitabın adını ortaya koyuyor:

- Bunları yazdım mı?
- Hayır.
- Rica ederim yazınız.

«O zaman bu benim için bir emirdir. Nur içinde yatısın, irtihalinden sonra bir vasiyet olmuştum. Bunun içindir ki, bu kitabı yazmaya başladım ve (Ben de Yazdım) adını verdim.»

Aradan kırk yıldan fazla bir zaman geçti bu vasiyeti yerine getirmek için. Üstelik böylesine candan bir bağlanış, liderin bir tek sözünü içinde taşıyarak son günlerinde bunu gerçekleştirmek için çırpınıp bir politika öncüsünün, hayatının başka yanlarına da yansımış, her adımımda o kimseler, «ben, Atatürk'ün emirlerine ve eserlerine şu engelleri aşarak, şu çetin savaşları vererek bağlı kaldım» diyebilmesi gerekirdi. «Ben de Yazdım» başlığında, Celâl Bayar'ın istediği anlamı verebilmek için, artık bundan sonra çıkacak ciltlerinin her satırında bu savunmayı yapması gerekiyor. Bir politika adamının kendi hayatını ve mücadelesini ortaya koymasından, samimi ve gerçeklere bağlı bir doğrulukla yanımlarını itirafından da güçlü bir iş. Celâl Bayar, Atatürk ve Atatürkçülüğe angaje bir adam olarak kendini ortaya koyuyor, üstelik bunun köklerini Milli Mücadele öncelerine bağlıyor. Sayın Kemal Tahir, bu eser üzerine hiç bir yazı ve eleştiri yazılmadığını söylüyor ve bundan yaktığını. Bu yazı ve eleştirilerin, Celâl Bayar kendi sorumluluğunu taşıyarak aksiyona çıkacağı, düşünceleri ve davranışları ile çevresinde yankılar uyandıracığı, yılları anlatırken ortaya koyacağı gerçekleri ele alarak yapılacağı, yoksa Meşrutiyet ve Mütareke yılları üzerindeki görüşlerini üçüncü elden kaynaklardan çıkarırken, şimdiye kadar çıkan kitapların görüşlerine ortak olan bir derleme safhasındayken, bu çeşit yazılara pek de haçet kalmıyacağını söylemeliyiz. Kitabın iki cildini girişe harcamış; iki cildini de Milli Mücadele ve Cumhuriyetin ilk yıllarına ayırır, son iki cildini de bir an önce toparlar, kendi büyük politika devresine, 1950-60 arasını anlatmaya ayırırsa, o zaman Kemal Tahirin istediği ve beklediği seslerin koro halinde yükselişini söyleyebiliriz.

DEVİMLER ADINA PLEBİSİT...

Cumhuriyet yıllarını, Atatürk devrimlerini kapsayacak, bunların temelleri üzerinde duracak ve yorumlayacak olan bu kitap, bütün bu aşamalarda yazıtının davranışlarını ve devrim hareketlerine nasıl koşulduğunu da elbette tasvir edecektir. Olay-

lara nerelerde koşulduğunu, devrim savaşını sürdürenlerle nerelerde, nasıl beraber olduğunu anlatan bir Celâl Bayar, 1946 dan sonra köylünün karşısına da bu kitapta söyledikleriyle çıkıp çıkmadığını soranlara ne cevap verecektir? Demokrasi denemelerine girilirken, oyların bölünmesinin, potansiyel birikmelerin cins ve hedeflerinin, Atatürk devrimlerinin halktaki tepkilerinin, İkinci Dünya Savaşı yıllarında palazlanan Anadolu ağalarının düşüncelerinin neler olduğunu, Serbest Parti denemelerinin sonuçlarını bilmiyor mu idi? Bütün bu birikmelerin Atatürk'e karşı olduğunu, bu eski ve kurt politikacı farkında değil miydi? O halde köylüye söylenecek ve bizi iktidara götürececek şeylerle, aydın gençlere söylenecek şeylerin birbirine karşı olması neyle açıklanacak? Atatürk ilkelerine dayanılarak «Tarihi bir savunma kitabı» yazmanın çetinliği daha ilk adımda ortaya çıkmıyor mu? Atatürk'ün «Bütün müesseseleriyle geçmişe bağlı bir toplumda devrimler adına plebisit yapılamaz» dediğini, buna dayanan nice görüşleri olduğunu bile bile, Türkiye'yi, sonunu hesap edemedikleri bir çıkmazın içine sürükleyenlerin karşısına mı çıktınız, bu olmayınca kendi takımınızla birlikte iktidarı alarak Atatürk'ü ve devrimlerini halka ulaştırma işinde büyük çabalar mı harcadınız? Önümüzdeki ciltlerde bunları okumazsak, bu altı cildi yazmanın da bir anlamı kalmıyor. Üstelik bunu, başkaları uzun uzadıya yazacaktır, Celâl Bayar'ın bunu anladığı belli bir şey. Atatürk'ü, Milli Kurtuluş Savaşını, devrimleri, kurulan yeni rejimi, bu yeni düzeni sürdürmek için yapılan çalışmalarını uzun uzadıya anlatacak, sonra iktidara gelecek, yeni kurulan düzeni Atatürk ilkelerine nasıl bağlayacaksınız? Kemal Tahir'in iki cildi okuyup «altı değerli düşünceye» ulaşması yetmez, kimseleri de kandıramaz. Sizin kitabınızdan bu sonuçları çıkarabilmek, bir sanatçı muhayyeli ile zorlayıp «günümüzü aydılatmışız» anlamını çıkarmak herkes için elbette mümkün olmaz. Celâl Bayar karşısında, yakın tarihimize damgasını basmış bir adamın bütün hayat ve davranışlarından bu sonuç çıkarılabilir ancak. Bu kitabın başlangıcı çok dikkatli, çok müsbet, sağlam görünen temeller üzerine oturtulmuş. Lâkin, devrimci, milli kurtuluşa katılmış, Türkiye'nin yeni kuruluşundaki aşamalarda yer ve rolü olmuş, Atatürk'e bağlanmış bir adam, kendi hayatının olaylarını - Milli Mücadele yıllarındaki bir takım olaylardan vazgeçtik - 1946-60 arasında olup bitenleri nasıl yorumlayacak? Bir insan kendini bu soydan büyük prensiplere bağlarsa, hayatını belirleyen olayları yorumlaması sonunda elbette çok zorlaşacaktır.

«SİZLER ESER VERİYORSUNUZ»

27 Mayıs devriminden bir yıl kadar önce, Temmuz 1959 başlarıydı. Edebiyatçılar Birliği, İstanbul'da geniş yankılar uyandıran büyük bir edebiyat sergisi açmış, yeni edebiyatın öncülerini ve eserlerini halka takdim etmişti. Halk kafiye kafiye ziyarete geliyor, gazetelerin birinci sayfalarında bu konuda yazılar çıkıyordu. Birliğe mensup edebiyatçılar hatırlanmış, Celâl Bayar da bir gün sergiyi ziyaret etmiş, halkın arasına karışmış, yazarlarla konuşmuş. Onları teşvik etmiş, halk tarafından sevilerek okunmalarına gıpta ediyor «Ne mutlu sizlere, eser veriyorsunuz, sizleri okuyorlar» demiş, sonra da kendi hatıralarını yazdığından, bunları yayınlamak istediğinden söz etmiş, bitirince de satış haklarını Edebiyatçılar Birliğine vermek istediğini ısrarla belirtmişti. İki cildi elli lira tutan bu pahalı baskının gelirini şimdi nereye adamıştır bilmeyiz, ama satışların gidişinden az zamanda ikinci baskısının yapılacağı bazı çevrelerde tutulduğu anlaşılmaktadır.

M Kitabın birinci cildinde birçok iktibaslara, aktarmalara rağmen, yer yer yeni sayılabilecek görüşlere de rastlıyoruz. Meşrutiyet ve Mütareke yıllarında, bir taşra şehrinde bile olsa, İttihatçı çevrelerin de bulunması bazı değerli ayrıntıları vermesini mümkün kılıyor. Ama aradan uzun yıllar geçtikten sonra, geçmiş başkalarına dayanarak hatırlamaya çalışanlarda görülen bir tatminsizlik, elli sayfada özetlenebilecek görüşlerini üçer yüz sayfalık iki cilt haline getirmesine sebep oluyor. Birinci cilt baştan başa bir anı kitabı olmaktan çıkmış, başkalarının görüşlerine dayanarak hafızastında kalanları destekleme çabası bir derleme kılıfına bürünmüş. Burada Celâl Bayar gerçek endişesiyle mi hareket ediyor, yoksa hafızastındaki boşlukları kapatma, eksiklerini tamamlama çabasıyla mı? Aslında

bakılırsa politikacıların anı kitaplarında değerli olan biricik yan, tarihi gerçeklere uyumuna bile, olayları kendi açılarından tasvir etmesidir. Bunda gerçekleri bozma endişesi de söz konusu olmaz. Çünkü bu çeşit kitaplardan yararlanacak olan kimseler, daha önceden, kitabın görüş açısını ve yazıtın tendansını bilerek eseri tıpkı harita gibi yönüne koyarak okurlar. Üstelik aynı devre için aynı odak noktasında birleşen başka kitapların varlığı, tarihçilerin yanımlarına mahal de bırakmaz. Politikacıların görüş ve mizaç açılarına dayanılarak yazılan hatıralar, bir çok hallerde, tarihçilere bir yeni yorum, bir yeni yön ışığı da getirebilir. Celâl Bayar'ın ilk adımımda, bu ölçüde kendinden uzaklaşıp başka kitaplara ve belgelere bağlanmasında, eserinden beklenebilecek en değerli yanı, Celâl Bayarın olaylara bakış açısını tanımlayacak ölçüde anonimleştirilmiş. Bu kitabı, onun yalnız başına, yardımcıları, akıl hocalarına baş vurmadan yazması temenni edilirdi. Kitaptaki bütün düzen, bu işe çok kimselerin burunlarını soktuklarını gösteriyor.

DEVLETİN

HİZMETİNDE DİN

Bu eserin birinci cildinde Kemal Tahirin de dikkatini çeken husus, Celâl Bayarın «İslâm dininin nerelerde mânevî bir raba, hangi hallerde Arap milliyetçiliği» kılıfına büründüğünü gösterme çabası olmuş. Bu konuyu ondan daha etraflı ve daha yetkili kalemler yazdı, hâlâ da yazıp duruyorlar. Niyazi Berkes'in kitapları ve yazıları yakın tarihimizi etkileyen, daha da etkileyeceği benzyeyen bu meseleyi bütün evrimi ile aydınlatıldığı halde, Kemal Tahir'in ancak Celâl Bayar'ın sözlerinde derin hikmetler araması, belki de bu gerçeğin bir devlet adamının ağzından çıkması yüzündendir. Onun İslâmlıktan söz açışı, Kemal Tahir'in anlamak ve yorumlamak istediği gibi «Bugünün gerçeklerini ve olaylarını» açıklayacak bir nitelik de taşıyor üstelik. İttihatçılar, Cumhuriyetten sonraki politika

«Ben de yazdım» ın üzerinde durdu Olayı». Burada «yeni rejimin dayanağı ayrıntılarına varıncaya kadar anlatılmasını savunmada, İrticâî önelemede tarih h anlayarak tasvir ederken, aynı kişinin rumbyacağını merak ediyoruz doğrusu başka bir ölçü, kendine değinen işlerde konuda da bir başka yorum yoluna sa yaptığı devleti kurtarma, hele İrticâî dine karşı olsa, daha doğrusu bu sırad alışıması gerekeceğini burada iyice latırken, insan gayri ihtiyari, 27 Mayıs «yeterli komutanlar ve kabine üyeleri herhangi bir gaye uğrunda tehlikey lerd. Dâvâ için bir iddiaları ve mes'û ne göre, 27 Mayısın neden ölenemeli kullanılabilecek mi diye düşünürüz.

AMERİKAN GÖZÜYLE

DE GAULLE RUSYAYI NASIL GÖRÜYOR?

New York Times Başyazarı C. L. Sulzberger, Fransız - Sovyet yakınlaşmasının nedenlerini şöyle açıklıyor:

General hissetti ki, komünizmin diktatörlük niteliği son bulmaktadır. Zira diktatörlük, bugünün ihtiyaçlarına uygun düşmektedir. General, buradan komünizmin sonu geldiği sonucuna vardı. Komünistler, kendilerine olan inancı yitirmişlerdi. Şüphesiz, kendilerinin komünist oldu-

ğunu söylemekte devam edeceklerdi. Fakat bu, artık aynı şey değildi.

General şöyle düşündü: Rus yönetiminde bürokrasi, komünistlerden kuruludur. Fakat onlar artık harekete inanamamaktadır. Polonyayı fethedemedikleri görülmüştür. Macaristan'ı fethedemediklerini görmüşlerdir. Yani moral bakımından demek istiyorum. Böylece, dinamiklerini yitirdiklerini anlamışlardır. Artık, Almanya'yı, Fransa'yı, İtalya'yı fethetme hayallerini bırakmışlardır. Hatta ellerindeki bile muhafaza edememektedirler.

Bu düşüncelerle iktidara gelen de Gaulle, Rusların, komünizmin ekonomik metodlarını sürdürmekle beraber, entellektüel ve spirüel bakımdan artık komünist olmadıkları sonucuna varmıştı. Ruslar, özgürlük ve güneş istiyorlardı. Batı ile temas için tutuşuyorlardı. Bu, artık 20 yıl, hatta 10 yıl önceki Rusya değildi. Ruslar gittikçe daha fazla özgürlük aramakta ve elde etmekteydi. Politikacıları da —unutmamak gerekir ki onlar politikacıdır— bu eğilimin temsilcileriydiler.

De Gaulle'un muhakemesi, onu büyük bir harp olmayacağı kanısına götürdü. Zira Rus halkı böyle bir felâketten fena halde korkuyordu. Rejim de Avrupa'yı elde edemeyeceğini, ancak işgal edebileceğini biliyordu. General, buradan şu sonuca vardı: Harp korkusu, Rusya'dan değil, fakat nükleer silâhlardan doğan soyut bir korku hâline gelmiştir.

DE GAULLE FUZESİ!

ATOM KULUBU ÜYELERİ
Johnson, Wilson, De Gaulle, Brejnev, Mao

De Gaulle ufku gözden geçirirken aynı zamanda Marksist Dünya İçinde milliyetçiliğin yeniden doğduğunu görmüştür. Bu doğuş, artan Çin - Rus anlaşmazlığında belirlemektedir. General, çatışmanın ideolojik farklardan değil, büyük komşular arasındaki eski tip rekabetten ileri geldiğini düşündü. Kısmen bu rekabetteki tarafsızlığını göstermek için Pekin'i tanıdı.

De Gaulle'un, NATO üyelerinin Fransa'dan çıkarılmasından baş-

layarak, geleneksel «Anne Rusya» ya turistik taarruzuna kadar giden son aylardaki eylemleri, on yıllık düşüncenin ürünü olan bu görüşlere göre değerlendirilmelidir. General, büyük bir Avrupa harbi tehlikesinin son bulduğu ve NATO'nun varlık nedeninin azaldığı kanaatindeydi.

Rus liderlerini, başka ülkelerde politikacılar gibi hareket eden ve her şeyin üstünde kütlelerin özlülerinin tatminini araştıran klasik politikacılar olma yo-

lunda görmektedir. Kütlelerin, her şeyden çok barış ve refah istetine ve Batıya, uygarlığın merkezine dönme ümidini taşıdığına inanmıştır. Bu uygarlığı da, Generale göre, en iyi Fransa temsil etmektedir.

Bu eğilimleri teşvik için, Generalin Rusya ziyareti, hiç şüphesiz, yeni ekonomik, kültürel ve teknik anlaşmalara yol açacaktır. Paris - Moskova arasında bu tip anlaşmalar şimdiden yapılmaktadır. Yenileri muhtemelen, daha büyük çapta olacaktır. Fakat politik anlaşmalar? General, henüz bunu düşünmemektedir. Hiç değilse şimdilik bu kesindir.

Sokarno ve Amerikan parmağı

Sokarno'nun belki de bu günler de tamamen tasfiyesiz ile sonuçlanacak olan Endonezya hareketi hakkında ciddi New-York Times'ta en gizli bilgileri elde edebilme imkânına sahip birkaç gazeteci-den biri olan James Reston, şunları yazıyor:

«Endonezya'nın Sokarno yönetimi altında Çin taraftarı bir politikadan General Suharto yönetiminde kuşkuyla antikomünist bir politikaya kanlı geçişi, Asyadaki gelişmelerin şüphesiz en önemlilerinden biridir. Washington, nüfus bakımından dünyada altıncı gelen ve yüzünü en zengin ülkelerinden biri olan Endonezya'daki değişiklikte rolü bulunduğunu belirtmekten dikkatle kaçmamıştır. Ama bu demek değildir ki Washington'un bu işte rolü yoktur.»

Endonezya katliamından önce ve katliam sırasında, bu ülkede, antikomünist güçlerle Washington'da hiç değilse çok yüksek mevkide bir kişi arasında genellikle sanıldığından çok daha fazla temaslar olmuştur. Zaman zaman cephane ve gıda sıkıntısı çeken General Suharto'nun kuvvetleri, çeşitli ülkelere aracılığı ile yardım alıyordu. Amerikanın Vietnam'daki kudret gösterisi olmasaydı, darbeye herhalde teşebbüs edilemezdi ve teşebbüs Amerikanın dolaylı gizli yardımlarından yoksun yürütülemezdi.

Böylece, bu geniş ve stratejik adalar, artık ABD'ye tamamen düşman kişilerin elinde değildir. James Reston'un iftiharla belirttiği bu Amerikan başarısı, 700 bin kişinin katledilmesiyle sağlanmıştır...

mak mümkün müdür? Kemal Tahir, bu kitabın açısından düşüncelerimizi yeniden gözden geçirmemizin gerekeceğini söylüyor. Bu gereği herkesten çok kendisi duymuş olmalıdır. Bu, Celâl Bayar'ın geçmiş yargılarında kullandığı metodu, kendi devrini yargılamak için de kullanacağına fazla umut bağlamasından geliyor. 31 Mart olayları ile Abdülhamid'in ilişkilerini ortaya koyan belgeler ve soruşturmaları yayınlayan Celâl Bayar, son yıllarda Abdülhamid'i savunan ve göklerle çıkaran kitaplara açıkça karşı çıkmış oluyor. «Hünkâr Abdülhamid Hanın Kutsal»lığını yayan kitapların, vaktiyle DP, şimdi de AP savunucuları olan kamptan gelmeleri bir raslantı mıydı? Kemal Tahir'in, Celâl Bayar'ın, Abdülhamid'i «sinsi bir işbirlikçilik» suçlayışını olumlu karşılayabilmesi için, ondan, Abdülhamid'i büsbütün temiz çıkaran yayınlara da değinmesini beklemeliydi? Her nedense bu 31 Mart konusunda her şeyi bilmez tükenmez ayrıntılarına kadar anlatan Celâl Bayar, Abdülhamid'in suçluluğunu belirtirken, onu temiz çıkarmaya uğraşan bunca kitabı yazmış farzediyor, bu kitaplardaki düşünceleri çürütmeğe, niyetlerini açığa çıkarmaya yanaşmıyor. Eğer yakın tarih olaylarını devrimci ve Atatürkçü bir açıdan ele alıyor ve iddia ettiği kadar yeni nesillere yöneliyorsa, hepsinden önce bu kitapların iddialarını çürütmeleri, kendisinin açıkça bu gibi meselelerde devrimcilerin tarafını tuttuğunu belirtmeliydi. Halbuki o, dikkat ve itinayla, onlarla «çatışmamağa» gayret ediyor. Bu soy tartışmaların ve bölünmelerin hüküm sürdüğü toplumlarda, en tarafsız bilgi bile, kendisine karşı olan tezleri çürütmeden kendi düşüncelerini savunamazken, Celâl Bayar, acaba neden Abdülhamid'i savunmada ün salan yazarları tenkide yanaşmıyor? Bu davranış, her şeyden önce onun bir «gerçekçi yurtsever» olarak değil, başından sonuna kadar «politik hesapları içinde bir kimse» olarak hareket ettiğini, ya da çevresini saran müşavirlerinin kitabına bu şekli vermesini öğütlediklerini gösteriyor. Bu meselede bizim için önemli olan, anlattıklarının değil,

bu davranışlarının da güvenlik verecek nitelikte olması idi. Celâl Bayar, 31 Mart olaylarını «doğuran sebepler ve şartların bugün için bile taze» ve «intibah yaratacak» kudrette olduklarını ileri sürüyor, bu konudaki sıkıyönetim mahkemesinin raporunu olduğu gibi kitabına aktarıyor. Bu soy değinmeleri ve hâlisâne çabaları karşısında, insanın Kemal Tahir'e hak vermemesi ve gözlerinin yaşarmaması mümkün olmuyor. Ama raporu dikkatle okuyup bitirince, sonunda yazarın bu konudaki görüşlerini de okuyunca, ayağımız suya eriveriyor. O zaman anlıyoruz ki, Celâl Bayar'ın bu mesele üzerindeki sürekli ısrarı, aslında kendi durumu ve iyice karmaşık düşüncelerini dolaylı yoldan yansıtmaya imkânlarını da ortaya koymaktadır. Kitabın yazı tekniğinde hep aynı «kendi durumunu ve dileklerini dile» getirmeye dolaylı bir yoldan gittiğini görüyoruz: 31 Mart olaylarında Abdülhamid'in «sinsice ve alttan alta çalışmasını, İttihat ve Terakkiyi gözden düşürüp meseleyi kendi arzusuna göre hâlâ» çalıştırdığını ortaya koyduktan sonra, dayanamıyarak baklayı ağzından çıkarıyor: «... Sıkıyönetim heyeti kendisini yargılamak istediği hâlde İttihat ve Terakki Cemiyeti, medeni ve insani bir düşünceyle buna meydan vermemiş, tarihte gördüğümüz bazı siyasî kurulların yaptığı gibi devletin başı olan bir hükümdarı özel bir mahkeme huzuruna çıkarmak için temel kanunları ve muhakeme usullerini zorlamamıştır.» Acaba Kemal Tahir, bu hükümleri ve genellemeleri de okudu muydu?

KOLERA MIKROBU HİKAYESİ

Kitabının bu cildinde İttihat ve Terakki ile birlikte kendisini de, Masonluktan uzak kalmış gösterirken, bu mesele üzerindeki görüşlerini söylemesi, İttihatçılar'da olduğu gibi DP devrinde de Masonlarla olan ilişkilere karşı çıkmayan, yalnız onlardan ayrı duran bir davranış ortaya koyuyor. Usta politikacılar, yararlanabileceği zıt kuvvetlerle olan ilişkilerini ancak bu şekilde ortaya koyarlar. Bu bir tarihi ve düşünürün davranış değil, politik hesaplara koşulanların davranışdır.

MİZAH

SOVYETLER BİZİMLEDİR!

Mademki Fransa ayrılmıştır. NATO'da başka bir ülke için yer vardır. Bir çok ülke NATO'ya adaylığını koymuştur, ama bu talepler, çeşitli nedenlerle reddedilmiştir. Örneğin İspanya ko-nusunda, üye devletler, aleyhte oy kullanmışlardır. Zira İspanya, hâlâ boğa güreşine müsaade etmektedir. Boğa güreşi ise, NATO'nun savunduğu bütün değerlerin inkârı demektir.

Tartışma götürmeyecek adaylık. Sovyetler Birliğinininkidir. Sovyetler Birliği, çok kuvvetli bir stratejik mevkiye bulunmaktadır. Avrupanın Kuzey ve Doğu kanadını savunacak kudretli bir daimi ordu beslemektedir. Malzeme deposu olarak kullanılacak bir çok limana sahiptir.

Geçmişte NATO'nun başlıca rolü, Sovyetler Birliğini tutmak- tır. Bu belli noktada, NATO, Sovyetler Birliğini sinesine almayı kabul ederse, görevi çok hafifleyecektir. Ve biz Amerikalılar, Avrupa'nın güvenliğini tehlikeye atmadan, mali ve askeri iştirakimizi yarı yarıya azaltabileceğiz.

Sovyetler Birliğini NATO'ya almanın başka bir avantajı daha vardır: Ruslar, şimdiden atom silahlarına sahiptir. Böylece, onlara atom silahları sağlamak kurtulacağız ve Amerikalıları Kuzey Atlantik müttefiklerinden ayıran en ciddi sorunlardan bir çözümü olacak-tır.

Coğrafi bakımdan iyi yerde bulunan ve yüzbinlerce askeri sıralamaya muktedir Sovyetler Birliği, istihbarat açısından da, NATO'ya yararlı olabilecektir. Müttefikler, Rusların ne marifetler hazırladıklarını öğrenmek için milyarlar harcamaktadırlar: Eğer Ruslar NATO üyesi olurlarsa, bu bilgiyi onlardan isteme hakkını kazanacağız ve zamanın ve paranın muazzam tasarruf yapacağız.

Bazıları şu itirazı ileri süreceklerdir: Sovyetler Birliği, Demirperde ülkeleri toplayan Varşova Paktına dahildir. Bu pakttan çıkıp bize katılması zor olacaktır. Yalnız unutmamak gerekir ki, dünyada NATO, Varşova Paktından çok daha büyük bir prestije sahiptir. Ve genel kanı, eğer talep edilirse Rusların tereddütsüz NATO'ya sırayacağı merkezindedir.

Bu gerçekleşirse, NATO'nun stratejisini değiştirmesi şüphesiz gerekecektir. İttifakı parça-

lamaktan kurtarmak için yeni bir tehditkar düşmanın keşfedilmesi şarttır. Bu yeni düşman Fransa olabilir ve NATO, General de Gaulle'ü «tutma» görevini yüklenmelidir.

Sovyetler Birliği NATO'ya girince, her türlü maceranın yalnız Batıdan değil, Doğudan da derhal karşılık göreceğini anlayan de Gaulle'ün Avrupa'da herhangi bir teşebbüsten kaçınacağı, iyi haber alan çevreler belirtmektedirler.

General de Gaulle'ün Rusya gezisinde, ötekiler arasında, onları NATO'ya girmekle caydırmaya çalışacağı sanılmaktadır. Ama Rusların de Gaulle'ün ricalarına kayıtsız kalacağına inanılmaktadır. Generalin Ruslardan elde edebileceği ancak, onlar ayrıncı, Fransa'nın Varşova Paktına katılabileceği vadedinden ibaret kalacaktır.

Bu yazı Amerikan Dışişleri Bakanlığının tasvibine sunulmuştur.

ART BUCHWALD

AMERİKALILAR
TÜRKİYE'DE GİZLİ
MUHABERATI
DİNLİYORLAR!

YÖN ısrarlı yayınlarıyla CIA'yı Türk kamuoyuna, bütün marifetleri ile tanıtmış bulunuyor. Şimdi CIA'dan çok daha büyük bir Amerikan casusluk teşkilatını, National Security Agency (NSA)'yı tanıtıyoruz. CIA'nın bütçesi 500 milyon dolar olduğu halde, NSA'nın kullandığı fonlar milyar doları aşmaktadır.

NSA'nın iki uzmanı, Türkiye'de gizli muhaberatı nasıl dinlediklerini açıklamışlardır. NSA'nın bu marifetlerini Londra'dan Selma Ashworth, YÖN için yazıyor:

Amerika'nın casusluk kalbi olarak çalışan yalnız CIA değildir. CIA'nın yanı sıra, ahtapot gibi dünyanın dört köşesine kol salmış olan NSA, dost düşman ayırt etmeden herkesin sırlarını dinlemektedir. Maryland, Fort George Meade'de U şeklindeki 3 katlı çelik bina, NSA'nın merkezidir. Etrafı çift sıra tel örgü ile çevrilidir... Dış kapıları makinesi tüfekli nöbetçilerle bezemiştir. Amerika'nın en uzun koridoru bu binanın içindedir. Mahzeninde hemen her türlü şifreyi çözebilen elektronik kompüterler durmadan çalışmakta, NSA'nın memur sayısı 10.000'dir. Yurt dışında çalışan elemanlarının adedi ise 8.000'i aşmaktadır.

Savunma Bakanlığının yıllık bütçesinin 380.000.000 doları doğrudan doğruya NSA'ya gider. Bu paranın 100.000.000 doları Amerika dışında yapılacak faaliyetlerin masraflarını karşılamaya ayrılmıştır.

«Communication Intelligence» NSA'nın yegâne amacıdır.

1 — Her memleketin şifresini çözmek ve tekmil muhaberatını dinlemek.

2 — Amerika Birleşik Devletinin kullandığı şifreleri hazırlamak ve bu şifrelerden başka devletler tarafından çözülmüş olanların yerine yenileri hazırlamak.

3 — Demirperde gerisindeki memleketlerin radar istasyonlarını tesbit etmek.

Amerika dışında 2000 radyo ve radar dinleme istasyonları var. Bir kısmı gemilerde, bir kısmı da uçaklarda çalışmaktadır. Vaktiyle NSA'da çalışmış birisinin dediği gibi: «NSA'nın amacı, yeryüzündeki her askeri birliğin nerede olduğunu tesbit ve her milletin ne düşündüğünü bilmektir.»

Gary Powers'ın «U» uçağının itifa kaybettirildi ve Rusların ates açtığı ilk olarak duyulan NSA'nın dinleme istasyonları olmuştur.

Gene, Kore harbi sırasında,

Kuzey Kore uçaklarının Rus pilotlar tarafından kullandığını tesbit eden NSA'nın delik kulaklarıdır. Dinleme istasyonları pilotların Rusça konuşmalarını kaydetmiştir.

NSA'nın başı Amerikalı Laurence H. Frost'tur.

Agency'nin 4 büyük bölümü şunlardır:

1 — Prod. (Office of Production): Elde edilmiş materyalin eleştirilmesini ve cryptanalysis yapar. Prod. 5 kol halinde işlemektedir.

GENS: Sovyetlerin kod sistemlerini tetkik eder.

ACOM: Aşyaadaki komünist blok devletlerin kod ve şifreleri ile meşgul olur.

ALLO: Müttefik memleketlerin, tarafsız devletlerin ve bazı komünist memleketlerin kodlarını dinler.

MPRO: Bütün yukarıda adı geçen kısımlara gerekli elektronik kompüterleri temin eder.

2 — R/D (Araştırma ve geliştirme): Bu kol da şu bölümleri işler:

REMP: Kriptanallik araştırma idare eder.

RADE: Alıcı ve verici radyoların semalarını hazırlar, dinleme aletlerini ve daha bilinmeyen muhaberat sistemlerini araştırır.

STED: Şifre makinelere muhtemel zaafırlarını tetkik eder, şifre dilinin teoretik problemlerini halletmeye uğraşır.

3 — COMSEC: Bu kol Amerika Birleşik Devletlerinin şifre sisteminden mesuldür.

4 — SEC: Personel kısmıdır. NSA'da çalışanların ve çalışmak için alınacakların geçmişini ince eder sık dokur.

Amerika'nın meşhur yalan yalayan makinesi NSA'dadır. Fakat ne bu yalan makinesi ne de Amerikanın korkunç polis usulleri NSA'yı çin çin öten skandallardan kurtramamaktadır. NSA'nın en parlak elemanlarından Martin ve Mitchell hikâyesi kolay kolay unutulamaz-yacaktır.

U-2 pilotu Powers

William H. Martin ve Bernard F. Mitchell, NSA'nın en değerli matematikçileriydi. 25 Haziran 1960'da senelik izinlerini aldılar ve bir daha geri gelmediler. Ağustos ayında Moskova radyosundan Amerikan milletine hitap ettiler. Martin 29, Mitchell 31 yaşındaydılar. Ruslara NSA'nın nasıl çalıştığını geniş tasvifat vererek anlattılar. Onların Rusyaya kaçması sonucu, NSA şifrelerini ve kodlarının benzeri hapsini değiştirmek zorunda kalmıştır. Ve gene bu iki Amerikalının ifsaatından, dünya Amerikanın nasıl en yakın dostlarının bile şifrelerini çözdüğünü, sırlarını hep dinlediğini öğrendi: Olay Amerikanın kodmanları arasında bile bomba tesiri yaptı.

Martin ve Mitchell'in dünyaya bildirdiği sırlar arasında şunlar vardı:

1) Amerika dostları İtalya, Türkiye, Uruguay gibi memleketlerin gizli muhaberatını dinlemektedir. Bunu şifre makineleri ve kriptografik usullerle yapmaktadır.

2) 1955 yazında Amerikan Neptün uçağı, NSA'nın dinleme cihazları ile yüklü olarak Sovyet uzak doğu sınırlarını aşmış, fakat uçaksavar ateşi altında çok zedelenmişti. Ancak Rus hudutları dışına geri uçup parçalanmıştı.

3) 1959 sonbaharında Maury adındaki Amerikan hidrografik gemisi Karadenizden Ruslara Kafkas ve Transkafkasdaki radar istasyonlarını dinlemekle görevliydi.

Martin ve Mitchell'in Rusya'ya kaçmasından sonra, NSA'nın personel müdürü Maurice H. Klein istifa etmek zorunda kalmıştı. Fakat Klein'in istifası yalnız bu olayla ilgili değildi. Klein 1949 yılında NSA'ya girmek için müracaat ettiğinde referanslarını tahrif etmişti. Geçmiş hakkında yalan bilgi vermişti.

NSA'daki skandalların sonu gelmişe benzeriyor: NSA'nın kriptografiklerinden Joseph Sydney Peterson, NSA'nın sırlarını yabancı bir devlete vermiştir. Fakat bu yabancı devlet Rusya değildir... Peterson, sırları Hollanda elçiliğine götürmüştür. NSA, Hollandanın kodunu çözüştü ve tekmil haberleri ve Hollanda hükümetinin sırlarını adım adım takip ediyordu. Peterson, İkinci Dünya Savaşında Hollandalılarla silah arkadaşlığı yapmıştı. Dost ve müttefik bir milletin sırlarına NSA'nın gösterdiği bu ihanet, Peterson'u isyan ettirmişti. 7 sene hapse mahkûm edildi.

CIA ile başka milletlerin kaderlerini idare etmeye kalkmış olmaları yetmişyirmiş gibi, NSA ile de hükümetlerin en gizli sırlarına varıncaya kadar dinliyorlar. En basit dostluk etiketine bile riayet etmeyen Amerikadan, dost diye bahsetmek ne derece gülünç, ne derece hazin!...

SELMA ASHWORTH

ŞİDDETLİ

BAS

AĞRILARINA
KARŞI

GRİPİN

Basarı ile kullanılır!

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

«YERİN KULAGI VARDIR!..»

YAKIN TARİHİMİZDEN VESİKALAR

EMPERYALİZM
NEDİR?

Erol Ulubelen, Arizon'dan yazıyor

Kaba bir tanımlama ile emperyalizm, sanayi kalkınmalarını tamamlamış devletlerin henüz sanayi kalkınması yapamamış milletleri türlü yollarla pençelerine düşürmeleri ve bu milletleri maddi manevî sömürmeleridir. Bu sömürmenin sürdürülmesinde ticaretten başlayıp savaşa kadar giden her yol denenmektedir.

Ticaret, ileri sanayi ülkelerinin, geri, yani sanayi kalkınmalarını yapmamış milletlere mamül madde satıp karşılığında ham madde almaları şeklinde olmaktadır. Bu tarz bir alış - veriş, ileri ülkeleri devamlı üretici ve geri milletleri de devamlı tüketici bırakmaktadır. Tüketici milletler ihtiyaçlarını eskiden mahallî mamüllerle tatmin ederlerken zamanla aynı ihtiyaçları, milletlerarası üretim malları ile tatmin olmaya başlıyor. Gerçek ihtiyaçlar, yerlerini lüks sayılabilecek tüketim malzemeleri ne terk ediyor. Cilt yerli sanayi, dış devler karşısında sınıyor. Diğer taraftan moda, psikolojik açıdan devamlı şekilde tahrik ediyor. Her mevsimde değişen elbise modelleri gibi, traş makinelerinden otomobiller kadar her şey, her şey her an değişiyor, gittikçe daha cazip, gittikçe daha göze batıcı oluyor. Moda, tek başına geri cemiyetleri yıkıma kâfidir. İleri milletler, bu sebeple modayı kendi tekelinde tutmak çabası için, dedirler. Meselâ, Paris Modası Amerika'da ancak film yıldızlarının pek azı tarafından izlenmektedir. Bütün gazeteler, v.s. dergiler, büyük bir hassasiyetle yalnız kendilerinin reklâmını yaparlar.

Öte yandan, tüketici milletler, üretici ülkelerin yararına çalışırlar. Bu durum, esasen fakir olan milletleri daha da fakir yapmaktadır. Üretici devletler ise, gittikçe genişleyen pazarları sayesinde yeni ve değişen sanavilere sahip olmaktadır. Dev sanayilerin mamüllerini geniş pazarlara taşıyan ulaştırma şebekeleri sayesinde yepyeni iş imkânlarına kavuşmaktadır. Bütün bunlar ileri milletlerin hayat seviyesini devamlı olarak yükseltmektedir. Artık fakir ülkelerden zengin ülkelere doğru devamlı bir akış vardır. Bu akış, bütün kıymetler alanında olmaktadır. Tabii zenginlikler (petrol, maden v.s.) ve beyin (doktor, mühendis v.s.) gibi, böyle bir boyunduruk altına düşen fakir ülke zamanla ham maddelerini gittikçe daha ucuz satmak zorunda bırakıldığı gibi, sanayi mamüllerini de gittikçe daha pahalı alma durumunda kalır.

İKTİSADİ YARDIM

Sanayi kalkınmalarını tamamlayamamış milletlerin, sanayi kalkınmalarını tamamlamış zengin ülkelerden aldıkları borçlara «iktisadî yardım» adı verilmektedir. Bu borç niye verilir? Esasen fakir olan milletler, bu fakirliklerinden kurtulmak için hamle yapmak mecburiyetindedirler. Bu hamle, yalnız üretim alanında yapılabılır. Doklar, motor sanayii, demir

ve çelik sanayii yanında sulama tesisleri, eğitim tesisleri v.s. Ağır sanayi kalkınması olmadan, biç bir millet fakirlikten kurtulamaz. Burada şöyle bir soru akla gelir: Acaba ileri sanayi ülkeleri, geri milletlerin sanayileşmesini gerçekten isterler mi? Cevap açık ve kesindir: İstemezler. Bunun aksini düşünmek için, ileri millet kendi vatandaşına, kendi sanayisine ihanet edeceğini kabul etmek lazımdır. Kurulan her yabancı fabrika bir pazar kavbı olduğu gibi, ilerde diğer pazarlarda da muhtemel bir rakip demektir. Bu ise, kendi vatandaşının sofrasından kalkması bir lokma anlamını taşır. Fakat bütün bunlara rağmen, ileri devletler geri kalmış milletlere borç vermede pek heveslidirler. Acaba bu hevesin gerçek sebebi nedir? Bunu kendi tarihimize bir göz atarak vesikalardan anlamaya çalışalım:

26 Haziran 1919, Yazan: A. J. B.
«Türklerin manda altına alınmasını istemem. Nasıl olsa ilerde bizden İKTİSADİ YARDIM ALACAKLARDIR. Onları bir koloni telâkki etmekte, Bulgaristan ya da Macaristan gibi davranmak daha iyidir.»

Sanayide kullanılmıyacak olan bu borçlar, esasen fakir düşmüş bu milletleri daha da fakirleştirmekte ve bir zaman sonra borç ödeyemeyecek hâle getirmektedir. (Documents on British Foreign Policy 1919 - 39, Cilt: 4 - S. 301. Vesika No: 211).

Sir E. Grey'den Sir L. Mallet'e:
«Türklerin ilâhî ittifaka borçları, memleketi iflâs haline getirmiştir. Yani borç alamazlarsa, yasıyamazlar...»

İşte oyun burada başlar: Geri kalmış millet, esasen fakir değildir. Hatta çok zengin topraklara sahiptir. Fakat bunları işleyecek bilgiden yoksundur. Üretimin iki unsurunu, fazlasıyla sahip olduğu halde (tabiat ve emek) bunları bir araya getirip üçüncü unsur (sermaye) bir türlü yaratamaz. Bunun bir başka sebebi de, sermayenin az gelişmiş ülkelere çok gelişmiş ülkelere doğru akmasıdır. (Britis Documents on the origins of the war Cilt: 10 - S. 164. Vesika No. 189).

«Anadolu seyahatim sırasında satış kaldım: Ne toprak! Ne büyük iş çıkar... Ne şahane nehirler! Fakat bu topraklar ölü bırakılmış, bakımsız. Fırat ve Dicle, en azından bir Nil eder. Sir W. Willcocks bu yerlere bir gün hâkim olacak ve Mısırdan daha büyük bir kazanç sağlayacak. Sulama yapılırsa ne şahane bir varlık olur. İngilizler işte fırsat...»

Şimdi yabancı sermaye ile birlikte, yabancı uzmanlar da geleceklerdir. Ve bütün yurdun karış karış tarıyacaklardır. (Yazan: W. Maxwell, The Living Age, Cilt: 277 - Yıl: 1913 - S. 730).

«Türkler dünya servetini elde etmek için ruhlarını satıyorlar. Halbuki İngiliz ve Fransızların bütün gayreti Adana vilâyetini ele geçirmektir. Burası bizim California kadar zengin, en az 15 milyon insan besler. Pamuk ve buğday tarlalarından başka zengin madenler petrol, demir, kömür, gümüş, civa, kükürt, mermer ve çeşitli maden türleri var...»

siyasî iktidarı bu şahısların elinde toplamak. (Yazan: Senatör Borak, New York Times Current History - Avrupa Harbi Cilt: XX, Yıl: 1919, Ek: FF).

«... Halkı dinî baskı altında tutabilmek için, gerçek ideali din imiş gibi davranacak menfaatçi bir zümreyi devletin başına getirmeye çalışacağız...»

Böylece, millet içerden ve daha kolaylıkla kontrol edilmiş oluyor. Kısaca yabancı şirket komisyoncusu olan bu gruba biz komprodor divoruz. (Yazan: Mr Ryan, Documents on British Foreign Policy 1919 - 39, Cilt: 4-S. 1003. Vesika No. 647).

«Aydın Vilâyeti içinde İngiliz tebaalı olan kimselerin menfaatları ve tesisleri şöyledir:

1 - Demiryolları Kumpanyası (Aydın Osmanlı Kumpanyası).

2 - Gaz (Osmanlı Gaz Şir-

keti - İzmir ve sayfiyeleri için).

3 - Madenler (Çakmak taşı şirketi Abbot's Emery Mines Ltd.)

4 - Madenler (Edward Hadkinson, Karataş ve Göztepe'de).

5 - Altın (P.G. Barff ve Şürekâsi).

6 - Krom (Peterson ve Şürekâsi).

7 - Gümüş (Edward Hadkinson - Ören, Aydın Sancağı ve Mescitli Köy, Ödemiş).

8 - Muhtelif (Mrs. Wilson).

9 - Kömür - Demir (Torbalı civarında üç kömür madeni, Avazma ve civarında demir madeni).

10 - Civa (J. W. Whittall).

11 - Kireçtaşı (Edward Hadkinson).

12 - Mermer (Alfred Charnaud).

13 - Mermer (C.H. Wilkin - Kulluk'ta).

14 - Kalamın (C. Whittall ve Şürekâsi).

15 - Krom (Parterson ve Şürekâsi).

Tesislere gelince:

1 - Valonia ekstraksiyon fabrikası (C. Whittall ve Şürekâsi).

2 - Demir işleri (D. Essigonis).

3 - Foundry (Rankin ve Demas).

4 - Foundry (Risee Bira-derler).

5 - Foundry (Albert Sanson).

6 - Yağ presleri (Albert Smith - Bergama'da).

7 - Yağ presleri (R. Hadkinson - Aydın'da).

8 - Un değirmeni (Whiteman - Menemen'de).

9 - Halı tezgâhları (Şark Halı İmalâhanesi).

10 - Boya işleri (Paterson ve Şürekâsi).

Documents on British Foreign Policy 1919 - 39, Cilt: 4-S. 774, Vesika No. 517).

Mekanizma böylece harekete geçirilir ve yabancı sermaye, sadece kendisine faydalı olacak çok basit işlerle kıymetli madenleri işletir. Şimdi bütün mesele, halkın bu mekanizmayı görmesine engel olmaktır. Bu, gerek yabancı sömürücüler, gerekse onların içerdeki adamları - kompradorlar - için menfaatleri ile ilgili önemli bir meseledir. Halk, bir taraftan dinî baskı altında tutulacak, öte yandan halk için açılan okullar türlü çamurlarla kapatılacaktır. -Köy Enstitülerinde olduğu gibi-. Bütün mesele, halkın uyanmasını önlemektir. Böyle bir ortam içinde, her nasılsa okuyabilen halk çocukları ise mümkün olduğu kadar müstemleke metodları ile yetiştirilecek, kişilikleri ve cesaretleri silinecek, halk, büyük karahlığı içinde sefaletiyle kaderine terk edilecektir. Bu düzeni, kendi milletleri lehine değiştirmeye çıkan gerçek milliyetçiler ise, o devirde moda neyse ona uygun suçlamalarla sindirilmeye çalışılacaktır.

Sendikacılığımızda Amerikan Oyunları
Engin Ünsal

Bundan bir süre önce AKŞAM gazetesinde çıkan bir yazımızda Türk - İş ile AİD arasındaki ilişkiye değinmiş ve Amerikan Devlet Bakanlığının resmî organı olan AİD'nin Türk Sendikacılığına yaptığı para yardımlarının sendikacılığımızın bağımsızlığı kavramı ile bağdaşmayacağını iddia etmiştik. «Amerikan Hükûmetinin bu şartlandırması sendikacılığımızın özgür davranışını sınırlandıracak, kişiliğini bulmasını geciktirecek ve ülkemizin koşullarına aykırı düşen bir sendikacılık anlayışının gelişmesine yol açacak niteliktedir.» demiştik.

Yazdıklarımızdan ürken bazı görevli Amerikan işgüzarları, sendikacılığımızda para ile satın alınmış oldukları imtiyazlara güvenerek bazı oyunlar oynamak istedikler. Oynamak istenen oyun çirkin, çirkin olduğu kadar da sendikacılığımızın kişiliği yönünden oldukça düşündürücü idi.

Yazımızın yayımlanmasından bir süre sonra AİD'nin sendikalar bölümünde baş tercüman olarak çalışan bir Türk, sendikamızın Genel Başkanına telefon ederek yazımızdan haberi olup olmadığını soruyor ve yazımızın Amerikan Elçiliği tarafından beğenilmediğini bildirmesini istiyordu. Kıbrıs Türk'lerden olan sayın baş tercüman Amerikalıların Türk - İş'e geniş çapta yardımlar yaptığını, Genel - İş Sendikası Türk - İş'e üye olmakla bu yardımlardan yararlandığını hatırlatıyor ve Elçiliğin böyle «art düşünceli» kimselerin nasıl olup da sendikalarda çalıştırıldığını bilmek istediğini ilâve ediyordu. Bu telefon konuşmasının amacı açıktı. Amerikan Hükûmeti Türk sendikacılığına bu kadar yardım ediyordu ve sendikalar buna karşılık Amerikalıların davranışlarını tenkit edenlere bünyelerinde yer vermemeliydi, Amerikalılar hata yapmaz. Amerikalılar sadece Türkiye'nin iyiliğini düşünürdü. Amerikalı ve davranışlarını tenkit edenler, haksız olsalar bile, sendikalarından çıkarılmaydı. Amerikan Elçiliği bunu böyle istiyordu ve Genel - İş Sendikası Türk - İş kanalı ile AİD yardımlarından yararlanmak istiyorsa yazıyı yazanı derhal işinden çıkarılmalıydı.

Bu küçük oyun da gösteriyor ki Amerikalılar yardım adı altında verdikleri para karşılığında Türk Sendikacılığının dizginlerini ellerine geçirmek istiyorlar. Türkiye'de bu oyuna gelmeyecek sendikacıların hâlâ çoğunlukta olduğuna inanıyoruz.

Şurasını bir kere daha belirtmek isteriz ki, bugün için AİD yardımını Türk Sendikacılığı için bir lükstür. Türk - İş kendi amaçlarına kendi imkânları ile varacak güce az çok erişmiştir. AİD yöneticilerinin mimarı olmakla ögündükleri Amerika'ya her yıl elli sendikacı gönderme, onların görüşlerini artırma programı ise, sendikacılık yönünden iflâs etmiş bir

turistik programdan başka bir şey değildir. Türk sendikacılarımız şimdiye kadar bu yoldan sadece gardroplarımızdaki elbiseleri artırmış, yoksa sendikacılık bilgileri değil. Bu yoldan Türk sendikacılarına yeni bir şeyler öğretmeyi ümit etmek de hayaldir; çünkü sanayileşme ve sendikalaşma hareketleri bakımından Amerika ile Türkiye'nin şartları çok farklıdır. Orada görülenlerin veya öğrenilenlerin Türkiye'de uygulama alanı bulamayacağını söylemek inafsaf bir yargı olmaz. Giden sendikacılar da bunu bildikleri için işin öğrenim tarafını bir yana itmekte ve turistik yani: ile ilgilenmektedirler. Bir turistik gezi için de Türk Sendikacılığının bağımsızlığını zedelemeye ne Amerikan Hükûmetinin ve ne de Türkiye - İş yöneticilerinin hakkı vardır sanırım. Amerikalıların yaptıkları yardımlar geniş ölçüde bu gezilere harcandığından, bunu ve daha önemlisi kulan eğitim yardımlarını reddetmek Türk - İş'e ancak şeref kazandırır. Türk - İş kendi imkânları ile AİD olmaksızın da işçilerimizin eğitiminin başarı ile yürütülebilir. Mahallî sendikaların yaptıkları seminerler bunu açıkça ortaya koymuştur.

Amerika Devlet Bakanlığının sendikacılığımızda oynadığı oyunlar burada bitmiyor. Bakanlık AİD kanalı ile az gelişmiş ülkelere bazı konuşmacılar göndererek böyle ülkelerin sendikâli hareketlerine yanlış yön verici parlak fikirlerle sahneye konulmasına yardım ediyor. Bu türlü davranışın son örneğini Nisan ayı başlarında ülkemizi ziyaret eden bir profesörün konuşmalarında gördük. Misafir profesör Wisconsin Üniversitesinde Kapitalizm - Sosyalizm ve İş İktisadî dersleri okuyan ünü bir Sosyal Siyasetçi idi. İstanbul İktisat Fakültesinde verdiği dersde ve bizim de katıldığımız bir yuvarlak masa toplantısında hazir bulunanlara sosyalizmin ve millileştirme hareketlerinin az gelişmiş ülkeler için sadece bir ekonomik macera olduğunu ısrarla belirtmeye çalıştı. Devletleştirme'nin millî ekonomiye daima zarar vereceğini söyledi. Kendisine devlet teşekküllerinin Türkiye'de verdiği örneğe uymadığını ve işçiler açısından devletin çok daha iyi bir işveren olduğu, ayrıca ulaştırma sektörü dışındaki devlet teşekküllerinde kâr kavramının önemli bir yer tuttuğunu hatırlattığımızda, profesör bu konuda Türkiye'yi bir mucize yaratmış olarak kabul edeceğini söylemekle yetinebildi.

Diyeceğimiz odur ki, Amerikalılar Türk Sendikacılığımıza kendilerinin şirin göstermek için yanlış bir aşı uygulamaya çalışmaktadırlar. Birakınlar da eğer Amerika'nın sevilecek, takdir edilecek yanları varsa sendikacılarımız bunları kendi çabaları sonunda öğrensinler. Zorla sevdirmek yolu kendilerine hiç bir şey kazandırmayacaktır.

Tonguç'un yayınlanmamış bir yazısı TONGUÇ, TENKİTLERİ CEVAPLANDIRIYOR!

M. Hasırşapkalı

İsmail Hakkı Tonguç, Köy Enstitülerine saldırıların başladığı, çok partili hayata geçiş yıllarında, bu saldırılara karşılayıcı cevaplar hazırlamış, ancak bunları yayımlamayı uygun bulmamıştır. Belki de, bu kurumlara, bu memlekete kötülük düşünenlerin bir gün gelip doğruları gerçekleri görececeklerini düşünmüştür. Nitekim, 1946 yıllarında hazırladığı bir cevap yazısında bunlar açıkça görülmektedir. Şimdi, burada bir kısmını alabileceğimiz cevaplarından birinde özetle söyle demekteyiz:

«İlköğretim işlerini tenkit edenler, ve tenkit şekillerini ikiye ayırmaya icab ediyor:

Bunlardan birinci bölüme girenler, memleketin bu davası üzerinde yürekleri titreyen iyi kalpli insanlardır. Onlara tenkit şeklindeki de olsa işlerimizi destekledikleri, bu işi daha dikkatli yürütmemize yardım ettikleri için önce teşekkür ederim. Bu gibi arkadaşların iyi niyetten doğan tenkitlerini hayatımın sonuna kadar en değerli hatıralarım arasında saklıyacağım, her zaman ve her yerde minnetle, sevgi ve saygıyla anacağım. Onların uyandırıcı fikir ve görüşlerine karşı cevaplarımı Köy Enstitüleri broşürleriyle İlköğretim gazetesinde yayımlanmış yazılarımla vermeye çalışıyorum. Eksik kalan taraflar varsa, bunları da cevaplamaya çalışacağım. Bazı noktalara en uygun cevabı olaylar verecektir...

İkinci bölüme giren tenkitçilerin bu işi iyi niyetle yaptıklarına inanamadığım, özel maksatlar güttüklerini bildiğim içi nispeten kadar bu gibilere cevap vermemek yolunu tuttum. Eğer şahsın la ilgisiz asla bulunmayan bazı sözleri bana inandırıcı değilse, eğer benim kanaatlerim olmayan bir takım bavağı düşünceleri benim düşüncelerim gibi göstermeye kalkmasalardı, eğer yapmadığım işleri yapmışım gibi göstermeselerdi eğer dava hüyanet etme yolunu tutmasalar ve hakikate uymayan sözleri yazıya dökmeselerdi, onlara cevap vermek için bir dakikam bile harcamazdım. Fakat bu savdığım işlere girenler türlü türlü maksatlarla şura veya buraya verdikleri journaların para etmediklerini anladıkları sonra geçer akçe sandıkları şu metoda başvururlar. Haksız ve yersiz ithamlarını bilim gibi kutsallaştıran bir değerli terimlerle maskeleryerek, makale veya kitap şekline sokup ortaya çıkarmak, ulemahk yoluyla emellerine erişmek istenilen, zaman zaman türetilir. Bilim boyasına bulanarak, millet hesabına hareket ettiklerini sık sık söyleyerek sahte pehlivanlar gibi ortaya atılır ve hasımlarını yıldırarak baskalarına «Gördünüz mü? Nasıl kuvvetliyim ben? demek isterler. Ruh marazına tutulmuş bazı insanlar da bunların yazılarını okuyunca (Yahu!... Ne müthiş bir yazı yazmış... rezil etmiş, herif artık avak te duramaz) diye zeklenirler. Korkutulmak istenilen susarsa, onun sususu saldırganın hakkı olduğu kanaatini kuvvetlendirmeye başlar. (Yazılanlar valanlanmadı, şına veya reddedilmediğine göre demektir ki vazılanlar hakkı imiş) sözlü kulaktan kulağa doluşmaya başlar. İşte bunları da düşünerek susmayı uygun bulmadım. Kendimden zivade hakikate uymayan yazıları okuyacaklar hesabına cevap vermemiş bir vicdan borcu bildim. Yine işlerimin çokluğu bu işe fazla vakit ayırmama engel oldu. Elimde bol vakitim olsaydı ikinci kategoride giren tenkitçilerin yazılarının tamamen aksini gösteren vakitlerle bana vazdıkları mektupları neşrederek kendi imzalarıyla cevaplamak yolunu tutardım. Vesika olarak sakladığım bu vazıları nesne vakit bulamıyordum. Bu sebepten dolayı şimdi kisa kesmeye, cevapların bir kısmını olavların sevrine bırakmaya okuyucuları fazla rahatsız

etmemeye mecburum...

Bazıları Tonguç'un türlü menşelerden gelen öğretmen ve müfettişlere karşı tarafgirlik yaptığını ileri sürmüş bazıları da akrabalarını koruduğunu söyleyip yazmıştı. Tonguç, bu sonuncu tenkitlere şu karşılığı vermektedir:

«Ailenize mensup diğer insanların hepsi benim kutsal bir ülkü olarak üzerinde çalıştığım ilk tahsilden bile, nasiplerini almadan komışlardır. Alın yazıları bu kacamışlardır. Alın yazıları bu kadar serttir. Bunlardan herhangi birini, bir gaflet eseri olarak bir yere getirmeye kalksam nereye koyabilirim? Onun için bu nokta üzerinde durup da etrafa (adamlarımdan çete teşkil ederek, akrabalarımı resmî işlere getirerek bu işlerin pidişatım bozduğumu) bir kanaat halinde yaymaya yetenenlerin akrabalarını ve dostlarını veya adamlarım hakkında iyi haber almışklarını, alamadıklarını veya aldatıldıklarını kesin olarak söyleyebilirim. Beni mutlaka bu şekilde bellirmek istiyorlarsa önce akrabalarımı ve adamlarımı varataklarını sonradan aklamı bir kısmını aşımalarını tavsiye etmekten başka bir şey hatırlatmayacağım.»

Cevaplarda daha sonra çeşitli ipe sapa gelmez iddialara da değinildikten sonra, sözlerinin sonun da öğretmenlere öğütlerde bulunmaktadı. Bilinen olaylardan anlaşılacağına göre, Köy Enstitülerini bitirenlerle ve onun kurucularına komünist ithamları çok partili hayata geçişten hayli sonra yapılmaya başlanmıştır. 1946'ya kadar yapılan ithamlar arasında ve cevaplarında buna rastlanmayışı bu ithamın ov kavgası ile yapıldığının güçlü delillerinden biri olsa gerektir.

Cevabımı da gün geçtikçe daha etkili olduğu eğitimci kadrosuna öğütlerle bitirmesi, kurduğu, kök leşmesinde büyük emek verdiği eserinin köküllüklere ve yıpratmalara karşı dayanıklı olmasını sağlamaya emelinden gelmektedir. Tonguç'un 1946'da çıkan ithamlara cevabı şöyle sona ermektedir:

«Bu yazımı niçin yazdım onu da kısaca açıklamak isterim. Közü niyetli bir takım insanlar yukarıda tasvir etmeye çalıştığım öğretilerle bazan emellerine kavuşurlar, onun için uyanık bulunmalı, bu bir...»

Bunların emelleri nedir? Yapılanları bozmak veya yapılmakta olanların seyirlerini değiştirerek işleri kendi isteklerine göre şekillendirmek bu iki. Onların isteklerini niçin biz de istemiyoruz? Geri fikirlere dayandıkları için, bilimsel esaslara uymadıklarından dolay. Onlara uyararak, memleketin ileri hamlelerini destekleyemeyiz. Geriligi yenemeyiz. Büyük halk kitlelerini hızla rejimin il-yetlerine doğru yürütemeyiz. Dar ve basit düşünceler, sabit ihtiraslar içinde bunahr kalırız. İki ayrı inanış ve düşünüş tarzı buna derler iste. Bu da üç...

Genç öğretmen arkadaşları! Nereden mezun olursanız olun, nerede iş görürseniz görün, hayatınız boyunca bu iki türlü düşünüş tarzına rastlayacaksınız. Ve birine uvacakmışız. Ya geriligin ve geriligin temsilci olacaksınız. Size nazaran daha tecrübeli bir meslektaşınızın bu sebepten şu tavsiyesini çok görmeyin: Vicdanınızın emrine uyunuz...

İnsanoğulları, işle şahsî ihtirasları niçin birbirine bu kadar karıştırarak işin payı verilmiyor da ihtirasları etrafında dönüyorlar? Neden özel amaçlı emeller uza runa kutsallaştığını sandığımız değerler çiğneniyor? Bu yazıyı aynı zamanda şu sorulara cevaplamadığım ve insanlığımıza acıdığım için yazdım. Sizler gibi kötü yola sapmamış olanlar, kötülükleri sapak başında yakalayarak onlara daha asil ve insanlığa yararlı kararlar verdirdirsiniz. Ümit kesilmeyen bir âlemin içinde yaşıyoruz.»

VAR OLMAK YA DA VAR OLMAMAK

Fay Berkes

Cumhuriyetimize hizmet etmiş kişileri, yaptıkları en önemli hizmetlerin rastladığı günlerde değil de için sadece ölümlerinde anıyoruz? Bu geleneği sürdürmekte neden direnmiyoruz? Atatürk'ün 23 Nisan ve 19 Mayıs günlerini Çocuk ve Gençlik bayramı olarak gelecekte devam ettirmesinin dinamik görüşü neden kavrayamıyoruz?

Anna günleri düzenleyen aydınlarımız, halkın nazarıni niçin dommuş bir ölüm gününe çekiyorlar da bu kişileri yaratıcılığa ilhamiy e-ğitim veya eylem süreçlerinde sayılan günlere çekmiyorlar? Yukarıda verdiğim şekilde bir anna günü, Tonguç'u anna dolaysıyla beni iyice hem de derin derin düşündürüyor.

Tonguç'un yetişmesini, yaratıcı hayat çabasını gençlerimizin pek çoğu bilmiyor. Özellikle köylü olmayan ana - babaların, Tonguç'un kendilerine ne büyük bir hazine bıraktığını bilmemeleri, Tonguç'a gereken önemi vermelerini önüyor.

Tonguç doğuştan bir eğitimciydi dersek mübalaga etmiş olmayız. Henüz Mütareke günlerinde, çevresinde yeteneği ve öğretisi ile bir eğitimci olarak tanınmadığı yıllarda başından geçmiş bir olaya karşı davranışı bu yargımıza ufakmoya yarar:

Balkan Savaşı çözümlenmesiyle memleketinden göçen Tonguç, Türklerin milli egemenliklerine sahip ve birbirine bağlı olarak yaşamalarından başka kurtuluş yolu olmadığını, çevresindeki pek çok aydından çok, hem de çok evvel anlamış bir kişiydi. Vardığı bu anlayışı anlatma, tanıma ve yayma yeteneği çok dardı. Gençli, Tanınmamıştı. Gazetelerde yazamıyordu. Devlet ve siyasi çevrelerde kendini kabulenecek kimselere henüz rastlanmamıştı. Memurdu. Resim - İş öğretmeniydi. Vazifesinin kendisine verdiği imkânlar içinde, Osmanlı geleneklerine bağlanmış öğrencilere ders vermek zorundaydı. Sınıfta bile bir hedefe varabilme ihtimali azdı.

Çünkü, çözülyorduk, ülke kaybediyorduk. Başka milletlerin ya da devletlerin bilgileri türemiş, büyük şehirler, koca koca fabrikaları, Osmanlı devletine pek çok borç verebilen bankaları, vapurlar dolusu mal satıp para kazanan tüccarları, Anayurda şimendifer yapan, kıyılarımızda vapur işletip şehrimizde gaz ve elektrik satıp kazanan, Türk halkının el ve göz emeği ürünlerini Avrupaya ulaştırın tüccarları vardı.

Gerçek buydu. Öğrencilerin anlayış açılarının dışındaydı bunlar. Tonguç, kendilerine, düşmanın dışarda olmadığını, dile ve davranışlara milli bir özelliği gelmediğini, teknolojinin vatana girip yerleşmeye başlamadığını anlattıkça kendi öz çevresinde bile kendimizden sayılmaz haldeydi.

Bu durumda olduğu, yenilgiye uğradığı, bunları anlatmaya çalıştığı anda bulunduğu sınıfın kapısı açıldı. Küçük yapılı pembe yanaklı bir İngiliz subayı âdeta safta bastı. Tonguç'un anlayamadığı bir şeyler söyledi. Beklediği cevap ve hareketi göremeyen işgal ordusunun bu şamarık askerî, kurbacını Tonguç'un yüzünde sakladı.

O anda bütün hak ve kuvvetler Tonguçdaydı. Güçlü yapısıyla, öğrencilerin de yardımıyla bu İngiliz subayına şahsen haddini bildirebilirdi. Balkan Harbi sırasında, devrin Seyhülislamının Fen Kılafatını belaya atmışa gibi Tonguç da bu Batılıyı aynı çıkarın için gömerdi.

Tonguç, subaya bir şey yapmadı. Sanki bu durumu bir ders icabı evvelden kararlaştırılmış gibi, öğrencilerine döndü «Oturunuz. Halimiziz görüyorsunuz. Bugün bir milletli bir devletli kuvvetli yapan, büyük yapan seyleri kendimizde toplayıp, geliştirip, kullanmadıkça bu tokatı vermeye lâyıktır» dedi.

Pis memiş bir eğitimci olarak, Köy Enstitüsü denemesinin mahiyetine ve amaçlarına dair çalışmalarına başladığından bir hayli zaman sonra, 1954 yılı içinde Tonguç'la buluştuk. Bu benim Tonguç'la ilk ve son buluşmamdır, on saatte yakın bir fikir teafimiz oldu o gün.

Bu buluşmada ısrarla kendisinden Köy Enstitülerine dair sorduklarına cevaplar istiyordum. Cevaplarıyla Köy Enstitüsü meseleleri etrafında kalmak istemediği anlaşılıyordu. Yakınları Tonguç'un vorun, bezin usanmış bir kimsede haline geldiğini zannetmiş olabilirler. Halbuki Tonguç, Köy Enstitüleri üzerinde değil, asıl mesele üzerinde durmak istiyordu. Çalışmalarının muavven bir safhasında kurmak ve yürütmekle uğraştığı enstitülerden uzaklaş-

tırılmış bulunduğu o günlerde asıl meseleyi, gençliğinden beri görüp anladığı meseleyi açklyordu.

Batının sır zannedilen, iktisaden kalkınmamış milletlere karşı atomdan da kuvvetli olan silâhi, oyuncakçılığı endüstrileştirmiş ve pazarlamayı iyi bir rekabette işletebilmiş olmalarıdır. Bunu yıllar önce çıktığım bir Karadeniz seyahatimde keşfetmişim. Gelişmiş de olsa, Karadenizli oyuncakçılara kendi buluşu olan ve seri halinde imal edebildikleri oyuncaklarla büyükler çocuklarını sevindiriyor, çocuklar da oyuncakla oynarken âlet ve makine gibi şeylerin insan hayatında, toplum münasebetlerinde iktisadî değeri olan şeyleri ortaya koyuyor, iş ve emekten tasarrufla yararlı olan şeyleri kullanma alışkanlığı kazanıyorlardı. Başlarında kimse bulunmadığı halde, oyunu çözebilmek üzere ne kadar bir ciddiyetle uzun zaman uğraştıklarını görseydiniz. Cevrelerini unutup, bir işin, bir meselein kendilerinden beklediğini tam vasadılar.

İktisaden geri kalmış bir memlekette eğitimin her dalının hem koordine olması, hem de maliyetinin ucuz çıkarılması gerçekleştirilemezse, o memleketin kalkınma şansının çok azaldığından hiç şüphe edilemez. İstenebilen medenileşme hızını kazanabilmek için devlet eliyle değerli oyuncak endüstrisi kurup bunun mamullerinin, çevreleri son derece dar olan halka yayılmasını sağlamak, sonra da bunu tamamlayıcı bir maarif kurmak gerekiyordu. Bunun en önemli hattâ vazgeçilmez bir ihtiyaç olduğunu anlatamıyorduk. Bu alandaki önem ve çalışmalarımız oyuncakçılık diye, çocuk avutucu bir iş diye ciddi sayılmadı. En son buluşları ertesi günü oyun ve oyuncak şekline sokan memleketlere, bu konuda, geri kaldıktan sonra, nasıl yetişebileceğimiz belli değil.»

Gerek Batıda, gerek yetiştiğim çevrede olayların Tonguç'ü doğruladığını ancak Tonguç'un bu konuşmasının kendisinden dinlemekle, plastik sanayinin gelişmesi, teknik araçların maket şeklinde piyasaya verilmesi, bunlarla uğraşın ve maarifsin, zorlamadan öğrenen, yapan, teknologların eğitilmiş haldeki verimli durumuna hakarak bunu pek iyi anladım. Mütemediyen kendini yetiştirmeğe veren, yıllarca gece gündüz kendini milli eğitim hizmetinde yıpratın Tonguç, en kara gününde bile böyle düşünüp böyle söyleyen olumlu bir eğitimci olmakta devam eden kişiydi.

Bu görüşün arkasında Tonguç'un bir tarih ve ideali vardı. Hangi alanda olursa olsun, hamleler bir şahsın eseri değildir. Toplumsal bir çabanın, bir birikimin eseridir. Örneğin bir buluş, onu hazırlayan pek çok kimsenin çabalarının meyvasıdır. Bütün bu çabaları tüm olarak değerlendirecek yerde, sadece bir şahsa maletmek tarihi ve bilimsel gerçeklere, gerçek demokrasiye aykırıdır. Tonguç'un hayatında gerçekleştirilmekte istediği dava, bir feridin çabasının ölümünde ölmeyecek kavuşturulması ve müşterek çabada her feridin değerini ve yerinin bulunmasıydı. Tonguç, öğretim - eğitimi, buna katılanların yerini, zamanını hem fertçiliğinden hem de toplumsuluk geleneklerinden ayrılan bu ideale göre teşkilatlandırmak arzusunda ydı.

Tonguç değerli bir eğitimci olarak bir milletin yaratıcı bir millet haline gelebilmek için bir ön çalışmalar devresinden geçmesi lâzım geldiğini biliyordu. Bunun içindir ki Tonguç ön çalışmalarını, gerçekleştirmesini istediği bu millet ideali için yapıyordu. Tonguç'un gençlere emaneti bu idealinin gerçekleşmesidir.

Bugün gençlerimiz, bilimsel gerçeklerden uzak şartlar yaratılmış olmasından dolayı, gelişmiş güzel meselelere girme durumunda bırakılmırlardır. Niyet çekmek kabiliyetinden avukat bahçivan, subay gazeteci, kasap, cerrah, veznedar v.s. şeklinde meselelere girmiş kişilerin vürüyen toplum, taklitçilik ve huzursuzluğa düşerek verimsizleşir. Toplumun pek çok fertleri, bunu, yatır veya muska, ya da fabrika imalatı uyuturucu avutucu ilaçlarla telifye yonebilir. Yaratıcı millet ideali, işte bunun aksini gerçekleştirmesi idealidir.

Pek tabii, bir gün beseri haklarını gerçekleştirmeye ve savunma durumunda kavusmuş kişilerden kurulu toplum durumuna gelindiği zaman, bu ideali asan veni fakat öene medeni idealler ortaya konacak hedef artık bunlar olacaktır. İşte o zaman, çevresi ve devrindeki öğretim ve eğitim sistemlerini rahmen yaratıcı olabilmis bir Tonguç, yaratıcılığını tamamlamış bir kişi olarak tarihe geçecektir.

142. MADDE ÖNÜNDE TÜRK SANATÇISI VE ADALET BAKANI

Şükran Kurdakul

Cumhuriyet'ten sonra edebiyatımız, bir yandan, kendisinden önceki akımların çözüm yolları aramaya çalıştığı sorunları önünde açık bulmuş, bir yandan da toplumsal değişimin yarattığı yeni sorunlar karşısında kalmıştır. Edebiyat adamı ulusal kurtuluş savaşı ile ulus olma bilincini kendisine karşı da isbat eden bir toplumun bireyi olduğunu bilerek çalışın çok gerisinde kalan bir kültür mirasını değerlendiren yeni yöntemler kazanacaktı elbet. Osmanlı toplumunun yapısı teokratik bir yapının bütün özelliklerini içinde taşıdığı için bir önceki kuşağın doğu kültüründen kopma çabaları yüzyeide kalan çabalar.

Daha dil bilgisi kitaplarının alayla karaçalmayla karşılandığı, Atatürk'ün örgütlediği Meclis'te bile «Rica ederim yalnız Türklük namını kullanmayalım. Biz buraya yalnız Türklük adına toplanmadık...» diyebillen milletvekillerinin bulunduğu bir toplumda (de mek ki ulus olma bilincine ulaşamadığı için diline kavuşamayan bir toplumda) roman ve tiyatro gibi batıda insanların yaşamına karşın türlerde hiçbir gelişme beklenemezdi elbet. Töresel olan şirdi ve eski kültürün kapalı sınırlarını açmaya çalışan şairler, batı ile toplumbilim yolu ile düşünsel bir alışverişe girmek zorunluğunu duydular. Namık Kemal, Ziya Paşa, Fikret toplumdaki bir sanatın ilk çabalarını göstererek ilk kez «Havassa ait bir edebiyat istemediklerini» açıklayan sanatçılar oldu.

Cumhuriyet'den kuşağı tarihinin kültür mirası içinde Tanimat ve Servetifünun döneminin iki yönden ayrıntı niteliğini görmüştür: Sanatçının zorbalık rejimine karşı durması, alışla gelmiş sanat kurallarını tanımama çabası... Bu gelişmenin yarattığı çizgi üzerinde edebiyatı daha yeni aşamalara götürmek ve gerçekten «Havassa ait olmayan» bir anlayışın ürünlerini vermek Cumhuriyet döneminin varoluş koşuludur. Romancı, hikâyeci, şair, devrimin yarattığı halkı arama akımının gönüllü neferidir artık Devrimle sanatçı arasında varsa ayrıntılarda çelişme vardır. Bu yüzden, 1923'den Atatürk'ün ölümüne değin geçen 15 yıl içinde yöneticilerin «ceza kanunu» yolu ile susturmak istediği sanatçı sayısı dördü-beşi geçmez. Ve cezalar insanların yaşamında geniş etki bırakmayan ölçüler içinde bir çeşit ihtar niteliğindedir. Atatürk'ün öldüğü yıl hüküm giren Nazım Hikmet ile Kemal Tahir yapıtlarından ötürü yargılanmamışlardır. Ve davaları hukuk ölçülerinin dışında bir dava olarak hukuk tarihine geçmiş ayrı bir sorundur.)

1938'den günümüze, değin geçen Yirmisekiz yılı iki dönemde incelesek 1938-1950 arasında sivil ve asker savcılar, Saif Fakı, Samim Kocagöz, Atilla İlhan, Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Rifat Ilgaz, Mahmut Makal Nuri İyem hakkında kovuşturma açmak için Adalet Bakanlıklarından izin alarak Türk ceza kanununa giren 142. maddeye aykırılıktan ötürü sanatçıların cezalandırılmasını istemişlerdir.

1950-1966 arasında ise, hem 142. maddenin ceza alanı genişletilmiş (önce basın yolu ile işlenen suçlarda en az 9 ay iken, 1950'den sonraki değişiklikte en az 7,5 yıl) hem haklarında kovuşturma açılan sanatçıların fazlalığıdır. Melik Cevdet Anday, Adalet Cimcoz, Cahit Irgat, Ferruh Doğan, Atilla İlhan, Adnan Benk, Yılmaz Pütün —Güneş— Suat Taşer, Arif Damar, Fethi Naci, Orhan Kemal, İbrahim Balaban, Marta Tözge, Kemal ve İhsan İncesu, Avni Memetoğlu, İlhan Berk, Sabih Şenül, Sabahattin Eyüboğlu, Vedat Günyol, Erclimant Behzat Lav ve Aşık İhsan bu dönemde yargı karşısına çıkarılan sanatçılar arasındadır.

Adalet Bakanı Sayın Dinçer'in gazetelerde yayımlanan son demecini okuduğumuz zaman bu tarihsel gerçekleri acıyla düşündük. Yanlış anlaşılmasın; ne kendimiz adına, ne de az önce adlarımız okuduğumuz sanatçılar adına bu acı, 142. maddenin aralık bıraktığını söylediği kapıların kapatılmasından bu toprağın ana damarlarından başka birşey olmayan sanatçıların kalemlerini kırıp susacaklarını sanıyorsa sanıyor Hasan Dinçer, Sormak gerekir, az önce adlarını okuduğumuz sanatçılar, yapıtları 142. maddeye aykırı görülerek yargı karşısına çıkarıldıkları zaman hukuk mantığı davaları nasıl sonuçlandırmıştır? Kirka yakın edebiyatçıdan kaç tanesi hüküm giymiştir?

Yaşadığımız bu geçit döneminde «politikacılar» gerçekten «yurt yöneticisi» olmanın koşullarını kazanmaya kadar, gerçekten uygar kişiliklerin değer çizgisine ulaşmaya kadar sürüp gideceği benzer bu çelişki, Sanatçı, sadece sanatının anlaşılmasını ister toplumdaki, Bugünlerde yarın arayan, yarınlarda insanın daha iyi, daha mutlu ve özgür olmasını isteyen, gücünü bu istek içinde elbette ki toplumların ana yararlarından alan sanatçının karşısındadır, 142. maddelerin faşist İtalya'da etkinliği neydi ki, Adalet Partisi iktidarına yaratmaya çalıştığı düzenle ne olsun?

«Kimsenin kafasının içine karışmıyoruz» diyen Adalet Bakanına Türk sanatçıların, tarihimizin bu döneminde «herşeyimizi kendilerine bırakalım, yalnız düşüncemiz bize kalsın...» demeyeceklerini hatırlatmak görevdir, Türk ulusu, Anayasa hükmü ile herkese «bilimi ve sanatı serbestçe öğrenme, açıklama ve yayma ve bu alanlarda araştırma» hakkını vermemiş mi Mirasçısı olduğu ulusal bilinç içinde yerini ve sorumluluğunu bilen Türk sanatçısı 142. maddeye yeni yeni kapılar arıyan zihniyete karşı bu hakkı sonuna kadar kullanacaktır.

lerine bırakalım, yalnız düşüncemiz bize kalsın...» demeyeceklerini hatırlatmak görevdir, Türk ulusu, Anayasa hükmü ile herkese «bilimi ve sanatı serbestçe öğrenme, açıklama ve yayma ve bu alanlarda araştırma» hakkını vermemiş mi Mirasçısı olduğu ulusal bilinç içinde yerini ve sorumluluğunu bilen Türk sanatçısı 142. maddeye yeni yeni kapılar arıyan zihniyete karşı bu hakkı sonuna kadar kullanacaktır.

EDEBİYATÇILAR BİRLİĞİNİN BİLDİRİSİ

Türk Edebiyatçılar Birliği, hafta ortasında, af ve 141-142. maddeler konusunda şu bildiri yayınladı:

«Anayasayı ihlâl etmek, kardeş kanı akıtmak, adam öldürmek, hırsızlık, ırza geçmek, esrar kaçırma gibi suçların toptan affına gidildiği bir ortamda 142. madde kapsamına giren suçların bunun dışında tutulmasına çalışmak ve Faşist İspanya hariç bugün dünyanın hiç bir yerinde suç sayılmıyacak fikirlerinden ötürü Türk sanatçı, düşünür, yazar ve aydınlarının hapse bırakılmasına ısrarla çalışmak, yalnız insani ve sağıduyuya değil, demokrasi ilkelerine de aykırı bir tutumdur.

Bugün artık herkesçe bilinen bir gerçeği tekrarlamak zorundayız: Demokrasinin bir dayanağı halk iradesi ve serbest seçimlerse, öbür dayanağı da düşünce ve söz özgürlüğüdür. İşine geldiği için bunlardan birinden faydalanıp ikincisini keyfince tasarrufa kalkmak, sorumluluk duygusu taşıyan bir iktidarın şiddetle kaçınması gereken son derece tehlikeli bir davranıştır.

Türk Edebiyatçılar Birliği, he-

KIZGIN GÖK MAVİ

Rüzgâr estikçe kızgın otların üzerinden
Tabanca namlusunda mavi sıcaklığı akşamın
Göğsüme yaslanır iyot kokulu saçların
Ölüme karşı duran bir Peru'lu belirir camda
Çok ağır görünür kımıldamaz çünkü ilkin
Sonra gelir üzgün karanlığı gözlerinin
Düşünmem artık geceyi yüzün ışığı çünkü.

Bu saatte uzakta olsam da tanırım

Gözlerime giren Akdenizin İspanyol sesini
Artık gecede elimin altında sıcak derin
Beraber dinliyoruz çıplak ayaklı bir şarkıyı
Tutup getiriyor bize Güney Amerika'dan bir kumsal
Uykusuzum bir gün daha gözlerim yanacak
Belki biraz uzanırım ılık bir suya
London'un kitabına başımı koyacağım
Gözlerim yıldızlarda yanımda umutlu başın
Karşıma dikilir uzak Şil'i'nin Ant dağları
Benim için özgürlük neyse sen'in için de o
Uzak denizlerin ötesinden geliyorsun çıplak
Yirminci yüzyılda farsalıktan kurtuldun
Korkunçsun Asyanın dilinde daha korkunç.

Çol: sert bir ışığı göz bebeklerimi aldı elimden
Öylesine mutluydum yeşil bir ağaç seyrediyordum
Birden kulübeme girdi kızgın gök mavisini
Bir Asya akşamında dalmıştım içkilerle
Az önce Lili Marlen'le oturuyordum bulvarda
Hani 1943 yaşantıları yarım kalmıştı baharda
Öyle uzun çekillerle geliyordu insanlar
Kaç yıl var bir Fiesta dinlememiştik barda
Araya Asi kalbim girdi kitabım yarım
Sırtüstü uzanmışım Kongo dağlarına nasıl karanlık
Erzla yaklaşıyorum Asya'ya ağır yaralıyım
Madrid'e saat kaçta tren var rüzgâr kuşum.

Ömer Faruk Toprak

sosyal yayınlar

YENİ KİTABINI SUNAR

KARL MARX

ÜCRET, FIAT

VE KAR

SOSYAL YAYINLAR

- Aslına sadık ve mukayeseli bir tercüme
 - Açık ve kolay anlaşılır bir dil
 - İlmî esaslara uyularak hazırlanmış bir baskı
 - Tarihi ve bibliyografik bilgileri ihtiva eden önsöz
 - Okuyucuların kitabı incelemelerini kolaylaştıracak sistematik Endeks.
 - Karl Marx'ın kuse kâğıda basılmış bir portresi
 - Ve bütün ekleriyle birlikte
- E K L E R
- Friedrich Engels'in iki makalesi
 - Enternasyonal İşçiler Birliği'nin kararları
 - Marx ve Engel'in mektuplarından parçalar
 - Karl Marx ile bir Alman sendika görevlisi arasında konuşma.
- Fiatı 5 Liradır

SOSYAL YAYINLAR : P.K. 716 — İSTANBUL

ÇAPAKLI

Ovaların birinde bir tiki gördüm
Boz maydu, sarı maydu, tam hatırlamam
Yalnızdı, bilirim,
Gözleri bir renkli, sevgili,
Bir bildiğim yalnızlığıydı.

Attım adımı, üç adam attı
Bir bildiğim yalnızlığıydı,
Yorgundu, gel, gidelim dedim
Yaşamak zor anlaşılmadan
Bir bildiğim yalnızlığıydı.

Ağlamak zor her yerde
Bana nerde bilemem,
Kal, çapaklan, sev sevdiğinde çözü de
Tüküm, kim olduğumu bilme,
Bir bildiğim, yalnızlığın.

Cahit Irgat

Boğuntulu hikâyeler

Beyaz harfleriyle etkisi çoğaltılmış kapkara bir kapak. Üstünde bir şehir plânının beşerli çizimleri: Blokleri, caddeeleri, alanları, boşlukları. Ya pırlarıyla... Tabii insansız. Mehmet Aksef'in, kendi gönlüne mal yazarın dileğince mi olduğunu bilmediğim kapak bu luşu bu. Demir Özlü'nün üçüncü hikâye kitabı: «Boğuntulu Sokaklar» (7 hikâye. De yayıncısı, İstanbul, mayıs 1966 86 sayfa, 3 lira)

Önce kelimeler: Boğuntulu ne demek, boğuntulu ne? Türkçe Sözlüğe göre boğuntulu «durumdan yararlanarak bir şeyi değerinden çok yükseltmeye işi, vurgunculuk, ihtikâr», Boğuntuluya getirmek de yimi «birini bunaltıp şaşırtmak suretiyle kendisinden bir hizmet veya mal karabîği olarak fazla para çekmek». Söz lükste boğuntulu diye bir kelime yok. (Üçüncü baskı, 1959, 122)

Seziyorum yazarın ne anlatmak istediğini. Kitabın adıyla, hikâyelerin verdiği hava arasında bir uygunluk düşülmüş, ve yazara sıkıntı kelimesi yetmemiş. Türkçe Sözlük'ün (682) bu kelimeye yüklediği anlamların hiçbirini yakışıklı ve elverişli görünmemiş Demir Özlü'ye: «Duygularımızı inciten hallerin verdiği geçici tedirginlik, eza-yoksulluğa yakın geçim darlığı - harpalayıcı ve sürekli yorunluk, meşakkat».

Sıkıntının boğuntulu derecesine gelen baskısını, tedirginliğin gelip geçici olmayan sürekliliğini, «bunaltmanın iyileştirilmez süregelenliğini (müzmin), buluşun (buhran) azmış (hâd) aşamalarını... anlatmak istemiş. Ama ben yazarın ne duyurmak istediğini Kitabına ad yaptığı özlüme kitabını okumadan biliyorum: limeyle değil. Daha önce «Bu naltıyı okumuşum» (Demir Özlü'nün ilk hikâye kitabı, 1958, Ahmet Halit Kitabevi), «Soluma»yı okumuşum» (Demir Özlü'nün ikinci hikâye kitabı, 1963, Sürek yayıncısı), konferansını dinlemiş, soruşturma cevaplarını öğrenmiş, deneme ve eleştirmelerini izlemiş, tartışmalardaki düşüncecelerini görmüşüm. Ne çıkar benim bilmemden?

Öteden beri Demir Özlü'ye ni kelime teklifleri ve seçim titizliğindeki ölçü aşırılığıyla dikkati çekmiştir. Belki de bu yüzden Türk Dil Kurumunun hikâye ödülünü de kazanmıştı. Yeni kitabında kullanımı yetkisine katılmadığımız birçok titizlikleri devam ediyor. Başladım eleştiriyeyim. Bir başka Bu yüzden kitabının adından yazarın dalgınlığına, ihmaline, aceleciliğine, dikkatsizliğine bağlanabilecek olan küçük şaşırılmaları - eserinin dil değeriyle birlikte sanat değeri de kazandı. Ödülle onaylanmış olan - Demir Özlü'de bağışlanamaması doğal bir tutum olmalıdır. Onun için boğuntulu kelimesine, günlük kullanım dışında - apayrı bir anlam kazandırmaya çalışmasını doğru saymıyorum; gerekli de görmüyorum. Bu konuda Demir Özlü vaktiyle şöyle demişti: «Ozanların dili zorlamalarını uygun görüyorum, ama bu bir gereksinmeden doğmalıdır; ozanın dışlaştır-

«Vietnam Savaşımız»

Unlu Şair Fazıl Hüsni Dağlarca'nın son kitabı «Vietnam Savaşımız» bu haftanın ortasında yayımlandı. Şiirlerinde, Türkiye'nin olduğu kadar, çağımızın büyük sorunlarına da değinen Fazıl Hüsni Dağlarca, şiirin insanlık uğrunda olumlu etkinliğini ve öncülüğünü kavrayan, sırası geldiğinde sanat anlayışından en ufak fedakârlık etmeksizin görüş ve duygularını eserlerinde yansıtan bir şairdir. Aşağıya aldığımız, son kitabından seçilmiş örneklerde, onun, uygarlık ve insanlık adına yükselttiği, Asyanın mazlum milletlerine seslenen, Atatürkçü bir inanca dayanan, çağından sorumlu şair sesini duyacaksınız.

VIETNAM KIYILARI

Nguyen-Tien-Lang'ın gözleri yandı gazetelerde okuduğu bir gerçekle: «Vietnam savaşının arttıracağı ihtiyaçlar, Amerikan ekonomisinin zenginleştiğidir. 1966 yılında çşine rastlanmamış bir refah bekliyoruz.»

JOHNSON

Tonkin körfezi bir mavî aydır, güpegündüz.
Bir yeni yamyam türküsü duyulur otlar ağaçlar birbirine de-
ğerken

Amerikalılar, çağın en büyük barbarları,
Bilimin son buluşlarını bir Asya toprağına dökmüştür,
İşte, savaşın, toptan yok etmenin en ifrencine karşı,
Tiksindir ölüm, bu memersiz kadınların, bu dudaksız çocukların
kanını yerken,

Tonkin körfezi bir mavî aydır karanlıkta,
Kıyılar yanık et kokar.
Yeryüzü görmemiş binlerce yıldan beri
Asya görmemiş, ak saçlı yiğit Asya.
Sarı dağlarından gelen erdemli yelleri artık,
Artık yeşil kokmaz, çag kokmaz, iskeletkokar.

ELEKTRİK KESİTİ

Kurşunların büyümesi uygarlığın
büyümesinden midir?

Vulcanderler adına, kör olası adına, ölüm adına,
Elektrik gücüyle işler bir tüfek Allahsız.
Dakikada sekiz bin mermi,
Dakikada sekiz bin delik, sevgi dolu yürekler üstüne - Aman
aman hey.

Pirinç akışından ayrılır yiğitlerin tek tek,
Öte düşer ana sıcağından.

Bir merminin çapı 20 milimetre, masal değil,
Düş değil, bir başparmak kabınlığı, ateşten.
Ses, tüfek sesine benzemez, tak tak etmez,
Bir sürekli taklamadır bu yeryüzüne upuzun,
Yüz bin otun işitmediği, sus,
Bir otun işittiği.

mak istediğini (duygu, düşünce, sevgi, imaj) başka biçimde dışlaştıramamasından doğmalıdır. Daha söylenmemiş şiirin gizli gücüyle dili zorlama arasında bir variklaşma bağlantısı bulunmalıdır.» (Türk Dili Dergisi, Soruşturmaya cevap).

Demek ki ozanlara tanıdığı yetkiyi kendine de tanıyor Demir Özlü; hem de bir gereksinime olduğunu kabul edebilir. Bu ölçüyle bir yazının başlığı da «Boğuntulu Geliş» diye koymuştu. (Yeni Ufuklar, 167, Nisan 1966). Aynı fiil kökünden ikinci türetme: Boğuntulu boğuntulu (bakın bu iyi gibi sevince benziyor, üstelik böyle bir kelime yok dilimizde) ve boğuntulu (işte bu iyi değil; hem uydurma, hem başka anlama gelen hatta deyimleşmiş bir kelimenin inkarı anlamında). Yeni türetmeler teklif olarak çağımızın hakkı; kelimelerin anlamını değiştirmek hayır.

Demir Özlü'nün dil tutumunda dikkati çeken sadece kapak kelimesi değil, başka yanlış örnekler de var. Süre kelimesi müddet anlamındadır: Bir olayın başı ile sonu arasındaki belirli zaman. Şimdi Demir Özlü süre, süre durum, süregen, süre, süreli, süreklilik, süreksiz, süreli (mevcut) gibi kelimelerin hepsinde aynı anlamı veren kökü istediği gibi değiştirerek zaman yerine kullanıyor: «O süre Güngör geliyordu» (17) «Her süre seni görmek istiyorum» (21) «kısa sürede biten konyakları yeniletti» (27), «Biradan baktığım süre soğum» (28) «Ne kadar bir süre için?» (32) «günün sont

na yakın süre» (72)... Kimin gücü yeter zamanı Türkçeden çıkarmaya? Bunun gereği var mı?

Hayatının bir döneminde Demir Özlü kitap yerine betik demeyi ilke edinmiş. Her halde sonradan vazgeçmiş olmalı ki en yeni hikâyelerinde -çeşitli açılardan gözden geçirilerek basılmış olması gereken son eserinde- her iki kelime de yanyana kullanılmakta. Sebebini nasıl açıklar bu ikililik durumunu? «Elindeki kitabı sallıyordun», «Kitaba bak tıgımı görüncü» (11), «ne bir betik almıştım yanına, ne başka bir şey» (14), «Bir kitap okuyordun» (10), «Salt betiklerden çıkarmak için» (14) «yeni basılmış betiğinden bir

Demir Özlü

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

KARA DERİLİ ER

Aylık bıçak, bıçaktan çirkindir.

Sen USA ordusundaki kara derili,
Sen bir özgürlükte kendi özgürlüğünü kurşunlayan!
Sen gövdesi bir demir çarımha gerli.

Bir ucu yutmak bu çarımhanın, adına çalıştırmak bir ucu,
Bir ucu satmak, bir ucu sömürmek.
Yıllardır kim onun elini sıkırsa kan ağlar avucu.

Sen bu kurtulmuş kurtulacak dağlar dilinde necesin,
Sen USA ordusundaki kara derili,
Sen kendini karanlığa kilitleyen gecesin.

örnek çıkardı» (?) (47), «eyni çıkan betikler» (48), «ben de elimdeki kitabı okuyordum» (53), «bir kitap çıkarıp okumaya başladım» (53), «ba na bu betiği yazdırın» (56)...

Bütün genellemelerin de, hoşgörüsüz suçlamaların da yanlışlığını biliriz. Her yazar da anlamdaş kelimelerin yan yana kullanımına çeşitli örnekler bulunabilir; ve bu, hiç bir şeyi ispatlamaz. Ne dil sevgisi, ne dil özenini, ne anlamayı, ne şunu, ne bunu. Aslında bu edebiyatımızın yüz yıllar sürmüş bir geleneğidir de. Divan Edebiyatında müteradiflerin sıralanışı ayrı bir ustalık gösteriyordu. Ama Demir Özlü için... zaman bile de memek dikkatinde direnen, bir çeşit tasfiyecilik tutumunun da hep yeni kelimeler yaratan, dil ödülü kazanan, kitabın betik dememek için özen gösteren Demir Özlü için tabii değil bu durum. Kelimelerden yardım isteyen bir yazarın kelime ihmallerine bakılmamalıdır.

Özleşme, arılaşma, Türkçecilik yalnız kelime seçiminde mi kalmalı? Sözdiziminin sater kurallı. İster kuralsız yazı dilinden ya da konuşma geleneğinden gelen güzellikleri kolaylıkları hiçe mi sayılmalı? Bir çeşit anlatım pürüzü sayılması gereken şu cümlelere bakın, hoşlanacak mısınız? «Dolaşmaya gidelim» (15), «Canım mı sıkıyor, dedi, için ürperiyor» (15) «Biraz daha içki içtikten sonra yere uzanarak içime uygun gelen bu üçüncü bıraktım kendimi, Yapraklar üzerimi örtüyordu, biraz ötedeki ağaçlar arasına, üzerinde desenler çizili bezler

gerilmiş duruyorlardı; o süre yanına geldi Helena; arka yandan geldiği için gelişini görmemişim» (16), «karnımın üzerine kıvrıldım» (17), «akşam üzerine değin okudum» (18), «Bir orkestra gibi lemelî insan?» (19), «çürü yüp gideceğiz göreceksin. bir şey başaramayan bir kusak, bir Türk kuşağı» (21), «insan birayrı boğuntulu gibi lemelî» (23), «kollar dayandırılabilirdi» (27), «aşk yapmayı seviyor musun?» (27), «kırk yıllık bir Türkte Fahrettin, kırk yıllık bir Türkün bütün duygu öğesimlerini yaşayacakmış» (39), «görmeyi isterken göreyim» (49), «Lena gelimeye Falstaff'da devam edelim» (56), «epikaba koyucamı istediğim plâğı koydu» (51), «çemeyi biraz daha sürdürdüm» (51), «Dr. Fahrettin bir Türk kadını seviyor» (57), «Rakınun üstüne düşen duvarın genişliği iki metreyi aşıyor» (73)...

Ya hikâyeler. O iddialı birinci bölüm: «Paris için Hikâyeler», sonra yurda dönüş ürünleri: Saraçhanebası'nın, yıkıntılı Karaköy'ün, Süleyman niye'nin, Parkotel'in -neye biz ne ettiğini anlayamadığım bütün ayrıntılarıyla - tasvir. Sa rırım bu bu bir rıhsa, durumun, çevreye bakışta belli olan özelliklerini telitirmek için yapıyor Demir Özlü. İşte bütün bu hikâyeler... İlk iki kitabı dolayısıyla söylenmiş şeylere pek az şek ekliyebileceğim ben şimdilik; «Boğuntulu» O hikâyelerdeki dünyayı tanıtmak isterdim ben; bir başka yazının konusu olacaktır bu.

CLASS II PROPERTY YARDIMI!

AID ve USIS'in ortaklaşa hazırladıkları *Participant Journal*, ABD'nin Türkiye'ye hurda satışlarını reklam eden bir sayı hazırladı. AID Direktörü James P. Grant, yazdığı ön sözde, özel sayının hazırlanış nedenini şöyle açıklıyor: «A-macımız II Kategori malzemenin mevcudiyetini ilân etmek değil, çalışkanlık-ları ve ileri görüşlülükleriyle Türkiye-de kendi kendine yardım havası yaratmış olan birçok Türkten bir kaçını tanı-maktır. Kılıçları sapan demiri yapan bu kişileri selamlıyoruz.»

Sapan demiri yapılan bu kılıçlar, ya-ni Class II Property nedir? Dergi bu konuda şu bilgiyi vermektedir: «II. Ka-tegori malzeme, ABD'nin arttırılabildiği ihtiyaçlarından fazla olarak kalan kısım-dır. Bu sebepten buna ihtiyaç fazlası malzeme de denir.

II. Kategori malzemenin kullanışı AID'nin bütün dünyada az bilinen ve seyrekle olarak duyurulan yardım geki-lerinden biridir. Türkiye'de bunun po-tansiyel tabikinden tam anlamıyla yararlanılmamıştır.

Barışta kullanılan II. Kategori mal-zemeler, modern bir askeri kuruluşun ikinci plâna geçmiş olan malzemeleridir (.....)

1960'tan beri 39 milyon doları aşan II. Kategori malzeme, Türk Hükü-metinin 120 kadar teşekkülüne devredil-miş, bulunmaktadır (.....)

II. Kategori malzeme Türkiye'ye birçok yerlerden gelir. Büyük bir mik-tar Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya ve İtalyadaki üslerden gelmiş, bir kısmı ABD'den bir kısmı Japonya'dan, diğer bir kısmı da **Türkiyedeki Birleşik Türk - Amerikan askeri üslerinden** elde edilmiştir. (.....)

Her ne kadar II. Kategori malze-menin asıl maddeye ait değeri ödenmi-yorsa da, çoğunlukla ilgili ilâve masraf-larla taşıma ücretleri bunun dışındadır (.....) Alma, depolama, onarma ve diğer giderleri karşılamak üzere mad-denin asıl değerinin genellikle yüzde 15'i kadar bir kısmı ödenir. Buna ilâve ola-rak, deniz aşırı taşıma giderleri, harçlar ve benzeri masraflar alıcı memleket ta-rafından ödenmelidir.»

Bu bilgiden sonra, *Participant* der-gisi, Class II Property, yani ikinci ka-tegori malzeme ile, Türkiye'de yaratılan mucizeler hakkında örnekler vermekte-dir. Mucize diyoruz, zira dergide yazı-larlara göre, hurdaya çıkan bu Ameri-kan askeri malzemesi sayesinde İzmir gecekodu bölgesinin büyük bir kısmı su, kanalizasyon ve yola kavuşmuştur! Mucize, Belediye Başkanı Osman Ki-bar'ın ağzından şu sözlerle açıklanmaktadır: «Bir yıl önce gecekoduların ço-ğu su, kanalizasyon ve yoldan yoksun-du. Bugün eriştiğimiz yerlere, eşek-ler bile gidemiyordu. Class II dozerleri ve öteki makineleri sayesinde, talihsiz kişilerin gecekodularını, mes'ut insan-ların evleri haline getirdik.»

Eski AID *Participant*'larından olan Enerji Bakanı İbrahim Deriner de, Ame-rikan eskilerini şöyle övmektedir: «Son üç yılda AID'den aldığımız Class II malzemesi olmasaydı, adamların, Türk halkına sağladıkları hizmetleri as-la gerçekleştiremeyecektik. Bu ikinci sınıf teçhizatla, adamların birinci sınıf bir iş yürütmeyi başardılar». Yine ilk AID *participant*'larından olan Müs-teşar Kemal Noyan da, Bakanın sözle-rini tamamlamaktadır: «Class II malze-mesi olmasaydı, köylerin elektrikle-ndirilmesine hiç bir zaman başlayamıyaca-tık». Amerikan propaganda dergisi, Ame-rikan eskilerinden telefon malzemesi

verilen 73 yaşındaki köy muhtarı Sü-leyman Seker'i de şöyle konuşmaktadı-r: «Bize yardım edenler, kendi kendi-mize yardım etmeyi de öğrettiler.»

Böyle göklere çıkarılan Class II Property'nin iç yüzü nedir? Eğer ABD,

erime ihtiyaç göstermeden kullanılabilir durumda eski malzemenin gerçekten parasız verseydi, Class II yardımı işe yarayabilirdi. Ne var ki, durum, böyle değildir. Somut bir ö-rnek bunu gösterecektir: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bir miktar Türk para-sını AID'ye ödemiştir. İngiltere'de bulun-an kamyonların nakliye bedelini de Maliye Bakanlığı karşılamıştır. Gümrük v.s. vergileri de Sağlık Bakanlığınca ö-denilen 96 kamyon, birbirlerini çekerek Ankara'ya getirilmişlerdir. En venisi 1954 modeli olan Thames kamyonları-nın tamir ve onarımı için piyasada par-ça bulunamamıştır. Onarımı yapıldı kaydı ile bir kuruma verilen iki kam-yon, trafik muayenesine dahi gideme-miş ve demirbaştan düşülmüştür.

Araçın esas iktisap maliyetinin yüz-de 15'i civarındaki satış bedeli, İngilte-re'den İstanbul'a kadarki yükleme, bin-dirme ve ulaştırma giderleri, vergiler ve yolluklar, oto parça ve işçi ücretleri v.s. toplamınca 96 adet hurda kamyon için **harcanan para ile Türkiye'de son model ve sıfır kilometrede 87 kamyon alınabilirdi!**

Keza AID'den Türk parası karşı-lığında alınan 16 adet elektrokardiyo-graf, Bakanlığın bir teknik kurulu ta-rafından «kullanılmaz» kaydı ile hiz-met dışına çıkarılmış ve demirbaştan düşülmüştür.

Buna benzer kırık dökük karyola-lar, köhne şilteler, hurda mutfak eşyası ve müruşat, İkinci Dünya Harbi hatıra-sı sahra çamaşır makineleri, tamiri mümkün olmayan buz dolapları, demode ve çalışmaz tıbbi teçhizat, Sağlık Ba-kanlığınca alınmıştır. Bir kısım daireler, astarı yüzünden pahalı bu Class II mal-zemesini, «bedava» sanarak almaktadı-rlar. Maliye Bakanlığınca, Amerikan bir-liklerinin işe yaradığı için hurdaya çıkartıkları bu malzemeye ödenen satın alma bedeli ve büyük nakliye gider-lerinden haberleri yoktur. Daireler, «be-davacılık» zihniyeti ile ince eleyp sık dokumadan nerede ne bulurlarsa «as is, where is - olduğu gibi, nereedevse» şar-tıyla verilen Amerikan eskilerini top-lamakta ve hazine bu yüzden zararlara uğramaktadır.

Sağlık Bakanlığının uyanık Donatım Genel Müdürü Nahit Arda, bu hur-da kazığını ilk farkedenden olmuş-tur. İlgilileri de uyararak Nahit Arda, Ağustos 1964 - Şubat 1966 tarihleri a-rasında, Sağlık Bakanlığının Donatım Ge-nel Müdürlüğü aracılığıyla, hurda alın-masını engellemiştir. Yalnız bu engel-leme, emekli Hava Albayı Nahit Arda'nın görevinden uzaklaştırılmasıyla so-nuçlanmıştır. YÖN'ün 9 Mart 1966 ta-rihli sayısında da yazdığımız üzere, hurda satışlarına pek önem veren AID yetkililerinden Robert Hayner, o zaman-ki Müsteşar Nusret Fişek'i ziyaret ede-rek, «Sizin Donatım Genel Müdürü her şeyi baltalıyor. Ne yaptırıyorsa olmadı. Onu buradan uzaklaştırabilir miyiz?» de-miştir. Nusret Fişek'ten gereken cevabı alan Hayner, Müsteşar Fişek'in de u-zaklaştırılmasıyla arzusunun kavuşmuş-tur. Bununla beraber ille de hurda satma çabasında olan AID, Atatürk Sanator-yumu Başhekimliği Op. Dr. Enver Bozya-kalı aracılığıyla bu işi yürütmüştür! A-sıkâr ki, malzeme alım işi, tamamen Do-natım Genel Müdürlüğünü ilgilendiren

Dr. Enver Bozyakalı
Amerikalıların sevgilisi!

bir iştir. Ne var ki AID ile çok sıkı iliş-kiler kuran Amerikalıların sevgilisi baş-hekim, bu usulsüz ve kanuna aykırı hur-dacılık işini, Sağlık Bakanlığının Maliye Bakanlığınca gönderdiği bir hurda satın-alma yetki belgesiyle tesellî ettirmiştir. Bu usulsüz davranış, Donatım Genel Müdürlüğünün **Maliye Bakanlığınca yazdığı 2 Eylül 1965 tarihli uzun bir yazıda şöyle belirtilmektedir: «Atatürk Sanator-yumu Başhekimliği görev ve kuruluş maksadına aykırı olarak, Sağlık ve Sos-yal Yardım Bakanlığının adına her ka-tegoride AID ikmal maddelerinin tesellî-münü yapmakta ve bu malzeme üzere-de Devlet malına ait işlemlerin aksine olarak dilediği gibi tasarruflarda bulun-maktadır. Ezcümle:**

a. AID'den muayyen bir ödeme karşılığı alınan 96 adet köhne araç için sarfedilen meblâğ ile 87 adet yeni araç satın alınabilirdi. Hazine zararına te-celli eden bu israf örneğinin dökü-manları, ana depo ve tamirhane müdür-lüğü dosyalarında ve bakanlık teftiş he-yeti başkanlığında görülebilir.

b. Sanatoryum Başhekimliği, 1965 yı-lının ilk üç ayı içinde, AID'den 38 bin dolar değerinde malzeme ve teçhizat almıştır. Bu teçhizatın, tesellîmünden son-ra devlet malı gibi işlem görmediği, mu-hasebe dışı bırakıldığı belge ve kayıtların kontrolünden anlaşılacaktır.

c. AID malzemesinin tesellîmünde, kullanma yeri olmayan, tesellîmünden son-ra işe yaradığı için bir kenara atılıp zamanı gelince kal işleme tâbi tu-tulan külliyetli miktarda malzeme ve teçhizat gözden kaçmıştır.

d. Sözü edilen başhekimlik tarafın-dan büyük kapasiteli, cereyanla çalışır mikser cihazının sadece karıştırıcı adı altında adı geçmesi, 24 librelük damaca-naya boş şişe diye ad takılması, devlet malının muhasebe ve muhafaza an-la-mıyla kabili telif değildir.

e. Başhekimliğin senelerdenberi de-vam edegelen hatalı ve yanlış tutumu yüzünden AID temsilcileri, hurda, en-kaz, köhne ve süprüntü olarak dökülme-si veya imhası gereken çöplüklerini de-ğerlendirmesini bilmemiş ve bu çöplüğü ba-kanlığımıza taşıdığı gibi üstüne hazine-mizden para almıştır.

f. Sanatoryum Başhekimliği, yanlış ve hakikate uymayan bevanlarla AID ihtiyaç fazlası ve kullanma yeri olma-yan ikmal maddeleri ve araçların beda-va veya hibe olduğunu telkine çalışmak-tadır. Bunlar için muayyen bir meblâğ ödendiğine ait elimizde belgeler mev-cuttur ve bu belgelerde yazılı malzeme ve teçhizatın muhasebe dışı bırakıldığı kolaylıkla meydana çıkarılabilir. Hazine zararına olan bu bedavacılık devam edegelmektedir ve Başhekim tarafından AID malzemesi tesellîm yapılmakta ve ma-kam tarafından başhekim desteklenmek-tedir.

Sanatoryum başhekiminin sadece AID malzemesiyle ilgilenmesi, tesellîm edilen malzemenin tamamına sahip çık-

ması ve bu malzemenin muhasebe dışı bırakılması, 237 sayılı taşıt kanununa ay-kırı olarak AID'den aldığı araçların Bakanlık tahsis ve onayı olmadan bir kısmını plakasız olarak kullanması, has-tahanenin taşıt kadrosu beş adet araç iç-ken 25 adet özel ve genel maksatlı araca sahip olması, kayırma ve göz yumma ile telif edilecek davranışlardır.

Hazineyi ve Bakanlığın zarara so-kan hatalı işlemler ve tasarruflar ilgili makamlara arz edilmiş ve yazılı olarak sunulmuştur. Bugüne kadar müsbet bir netice alınmadığı gibi, yolsuz davranışlar desteklenmiş, hattâ başhekimliğe bu maksat için personel yardımı makamca talep edilmiştir.»

Amerikanın sevgilisi Başhekim, ka-nunları çiğnediği halde, her tarafa baş tacı edilmektedir! Anlaşıyor ki, Ame-rikanların sevgilisi olmak, Türkiye'de bü-yük bir kozdur. Atatürk Sanatoryumu-nu bir Teksas çiftliğine çeviren, bu kanunların üstündeki başhekimini, Ameri-kan dergisi bakınız nasıl göklere çıkar-ıyor: «Cesaret, teşebbüs, aralıksız ça-ba, bir adamın kendini vakfetmesi, Ata-türk Sanatoryumunu, insanların, vücut zihin bakımından gerçekten tedavi edil-diği bir kurum yapmıştır. Bu adam, Dr. Enver Bozyakalıdır.»

Dr. Bozyakalı da, AID'den gelen bu azizlik pâyesine, dergide yer alan şu sözleri ve hudutsuz Amerikan eskisi me-raki ile hak kazanmaktadır: «Bu sanatoriyum 1952 de inşa edildi. O zaman ancak 200 yatağa sahipti. Hastahane'de bugün yılda 1000 hasta tedavi edilmek-tedir... 1961 yılında hastahaneyi eklediğim bir kanadın insanını tamamlama-dım. Param tükenmişti. AID'ye baş-vurdum. AID'nin PL 480 (zarafazla) fonlarından 1,5 milyon lira olarak inşa-attı tamamladım.

Sonra tekrar AID'ye gittim. İnşaa-tı tamamladığımı, fakat binanın boş kal-dığını söyledim. AID beni incirlik Ha-va Üssüne gönderdi. Orada depolar açıldı, bana Class II malzemesi göste-rilerek, seçiniz dendi.

Ne yapacağımı tam bilmiyordum. Ama tereeddüdüm ancak yarım saat sürdü. 24 saat içinde 10 tonluk 5 kam-yon üstedim ve bu malzemeni yükleyor-duk. Class II Property ile bu benim ilk karşılaşmamdı. O unutulmaz gündün beri bu malzemeyle temasım aralıksız sürmüştür.»

AID dergisi, başhekimin kanun-suz ve Hazineye zarar veren eskicilik bezirganlığını şu sözlerle değerlendirmektedir: «Dr. Enver Bozyakalı, aksi halde büyük döviz harcamasıyla sağla-nacak Class II malzemeni, yalnız ken-di hastahanenin donatımında kullan-makla yetinmedi... Sağlık Bakanlığı, AID kanalıyla Bakanlığa verilen her türlü Class II malzemesini değerlendirmek ve onları Türkiye'deki bütün muhtaç hastahanelere göndermekle görevlendir-di.»

AID'nin azizleştirdiği bu başhekim hakkında ise, Sağlık Bakanlığı Ankara Ana Depo ve Tamirhane Müdürlüğü Ek-rem Nurhan 10.2.1964 tarihli ve 7556 sayılı bir yazısında şu açıklamayı yap-maktadır: «1963 mali yılı sonunda alın-an 84 kalem tıbbi cihaz, 28 Şubat 1964 tarihinde mali yılın sona ermesin-den bir gün önce GIMA aracılığı ile Atatürk Sanatoryumu tarafından satın alınan 2 milyon 404 bin lira tutarında-ki 84 kalem tıbbi teçhizat kısa bir müddet sonra tevzi edilme üzere, ayrıntı karşıları Ana Depoya devredilmiştir.

Etketsiz ve evsafını gösterir herhan-gi bir döküman ihtiva etmeyen bu ci-hazlar tevzi emirleriyle mürettep mahal-lerine sevk edilmiş ve hemen akabinde ayrıntı yerine savıtsız şikâyet mektupları gelmeye başlamıştır (.....).

Hâlen bozuk, çalışmaz halde, parçastı noksan, sahte firma etiketi gibi sebep-lerle zimmetimizde bulunan bir kısım cihazın ayrıntı alır namıştır.»

İşte böyle marifetli bir başhekim, Sağ-lık Bakanlığının Amerikan eskisi ticar-etini, AID'nin alkışları arasında yürüt-mektedir. Ve yetkililerimiz astarı yü-zünden pahalı hurda malzemeye övgü düzmektedir.